

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Lenka Davidová

**OCHRANA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE -
BLOKOVÉ VÝJIMKY**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Mgr. Vít Horáček, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): listopad 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem v ní vyznačila všechny prameny, z nichž jsem čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne

.....

Lenka Davidová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu JUDr. Mgr. Vítu Horáčkovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky a za čas strávený při celkovém vedení.

V Praze dne

.....

Lenka Davidová

Obsah

Obsah	1
Úvod	4
1. Úvod do práva hospodářské soutěže	7
2. Výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž	9
2.1 Legální výjimky	10
2.2 Blokové výjimky	11
2.3 Další druhy výjimek v historickém kontextu	11
2.3.1 Výjimka de minimis	11
2.3.2 Individuální výjimka	13
2.3.3 Výjimka pro dohody odbytových organizací a sdružení zemědělských výrobců	14
3. Blokové výjimky obecně	15
3.1 Historický vývoj blokových výjimek	15
3.2 Vliv nařízení č. 1/2003	16
3.3 Pojem blokových výjimek	18
3.4 Forma blokových výjimek	19
3.5 Struktura blokových výjimek	21
3.6 Pravomoc vydávat blokové výjimky	22
3.7 Pravomoc odnímat blokové výjimky	23
3.8 Nepoužití nařízení o blokových výjimkách	26
3.9 Význam blokových výjimek	26
4. Druhy blokových výjimek	28
4.1 Horizontální blokové výjimky	28

4.1.1	Nařízení Komise č. 2658/2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie specializačních dohod.....	30
4.1.2	Nařízení Komise č. 2659/2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie dohod o výzkumu a vývoji	31
4.2	Vertikální blokové výjimky.....	34
4.2.1	Nařízení Komise č. 330/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě	35
4.2.2	Nařízení Komise č. 461/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel	37
4.3	Sektorové blokové výjimky.....	42
4.3.1	Nařízení Komise č. 267/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v oblasti pojišťovnictví.....	43
4.3.2	Nařízení Rady č. 487/2009 o použití čl. 81 odst. 3 na určité kategorie dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví letecké dopravy	46
4.3.3	Nařízení Rady č. 1184/2006 o použití určitých pravidel hospodářské soutěže na produkci zemědělských produktů a obchod s nimi.....	48
4.3.4	Nařízení Rady č. 169/2009 o uplatňování pravidel hospodářské soutěže v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách.....	50
4.3.5	Námořní doprava.....	52
4.4	Nařízení Komise č. 772/2004 o použití čl. 81 odst. 3 na určité kategorie dohod o převodu technologií.....	55
5.	Sektorová soutěžní pravidla	58
5.4	Poštovní sektor	60
5.2	Telekomunikace.....	61
6.	Evropská unie a Evropský hospodářský prostor	63

7. Judikatura v oblasti ochrany hospodářské soutěže.....	65
7.1 Judikatura v Evropské unii	65
7.2 Judikatura v České republice.....	67
Závěr	69
Seznam zkratk	72
Seznam použité literatury a pramenů	73
Seznam učebnic a monografií	73
Seznam článků.....	74
Seznam internetových zdrojů	74
Název práce v anglickém jazyce.....	75
Abstract	75
Klíčová slova.....	76

Úvod

Chápání funkce hospodářské soutěže a kartelových dohod se v minulosti postupně proměňovalo. Ohlédneme-li se zpátky do dob Rakouska - Uherska a 1. republiky, nebyly kartely vnímány jako něco negativního, ale naopak byly považovány za obecně příznivé a právně přípustné: „*Princip kartelů – nikoliv ovšem různé výstřelky jejich – nutno pokládati za zcela zdravý, ..., .*“¹ Později se začaly objevovat i první předpisy regulující rizika jejich existence – např. tzv. kartelový zákon č.141/1933 Sb.z. a n. V té době něco podobného současným blokovým výjimkám neexistovalo.

Na následujících stránkách se zabývám úpravou ochrany hospodářské soutěže a to jak v rámci České republiky, tak i v rámci Evropské unie, pro jejíž právní řád používám označení komunitární právo. Ačkoliv tento pojem doznal po vydání Lisabonské smlouvy určitých změn, dovolím si tvrdit, že se natolik vžil, že je často používán i v nových, polisabonských textech a literatuře a to ve významu právo Evropské unie.

Samotná hospodářská soutěž, ačkoliv regulována právem, je úzce spojena i s různými ekonomickými teoriemi a souvisí s ekonomikou jako takovou. Nelze se proto, pro lepší pochopení, na některých místech alespoň stručně nezmínit o základních definicích určitých ekonomických pojmů, které se často vyskytují v samotných právních předpisech.

Jak jsem již předeslala výše, po revizi Smlouvy o Evropském Společenství se nejen změnil název na Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU), ale také došlo k přečíslování článků. Vždy je proto nutné číst konkrétní text, soudní rozhodnutí, právní předpis s vědomím, z jaké doby zrovna pochází a k jakým ustanovením primárního práva se zrovna vztahuje. Nicméně změna, kterou přinesla Lisabonská smlouva, není příliš dramatická, neboť obsahově se ustanovení upravující soutěžní právo – článek 101 až 109 SFEU – nezměnily. Změnil se však článek 3 odst. 1 písm. g) Smlouvy o ES o: „*činnosti Společenství zajišťující, aby na vnitřním trhu nebyla narušována hospodářská soutěž.*“ Tento článek byl z nové Smlouvy o fungování Evropské unie vypuštěn a přemístěn do samostatného Protokolu ke Smlouvě - Protokol č. 27 o vnitřním trhu

¹ ŠEVČÍK, O. Kartely. *Duch a svět*, 1913, sv. 4.

a hospodářské soutěži. Stalo se tak na základě iniciativy ze strany francouzského prezidenta Nicola Sarkozyho. Domnívám se, že tato změna nepřinese žádné omezení pravomocí Evropské unie, ani žádnou výraznou změnu ve fungování soutěžních pravidel, neboť nová Smlouva obsahuje podobné ustanovení o pravomocech Unie v článku 3 odst. 1 písm. b): „*Unie má výlučnou pravomoc v oblasti stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu,*“ a proto bych tuto novinku chápala spíše jen jako kosmetickou úpravu nepozměňující celkové chápání komunitárního soutěžního práva a roli Evropské unie.

Samotného adresáta soutěžního práva – podnik (dle SFEU) – považuji pro účely této práce za synonymum pojmu soutěžitel (dle zákona o ochraně hospodářské soutěže) a ačkoliv se jejich definice liší, české právo by mělo být vykládáno eurokonformně.²

Předmětem této diplomové práce není kompletní úprava ochrany hospodářské soutěže, ale pouze jedna její část – blokové výjimky. V úvodní kapitole se ale alespoň okrajově zmíním o charakteru práva hospodářské soutěže, systému výjimek z kartelového zákazu, neboť jedině tak lze lépe pochopit roli a význam blokových výjimek v současném soutěžním právu.

V následujících kapitolách č. 3 a č. 4 se již zabývám samotným procesem vydávání, odnímání, vývojem a významem blokových výjimek a také konkrétními nařízeními o blokových výjimkách. Samotná hmotněprávní pravidla pak pro lepší přehlednost dělím na horizontální, vertikální a sektorová. Toto členění je všeobecně zastáváno jak v odborné literatuře, tak i ze strany Evropské unie.

V průběhu psaní této diplomové práce doznala změn některá nařízení o blokových výjimkách. Některé byly znovuobnoveny, jiné nikoliv. U takových čerstvých úprav se proto můžeme jen dohadovat, jaké budou mít dopady a přínosy v praxi.

Počátkem roku 2010 vydala Komise návrh nových horizontálních pokynů a také návrh nových výjimek pro kategorie dohod specializačních a dohod o výzkumu a vývoji. Nicméně vzhledem k tomu, že v době uzavření rukopisu (listopad 2010) nebyla ještě nová nařízení definitivně schválena, vycházím ještě z právní úpravy stávající.

Soutěžní pravidla se nevztahují na všechna odvětví průmyslu, neboť tzv. regulovaná odvětví mají často vlastní právní úpravu, odrážející jejich zvláštní charakter a poskytující jim i určitou právní ochranu. Nicméně tendence v posledních letech

² KINDL, J., Podnik nebo soutěžitel... záleží na tom? *Právní rozhledy*, 2006, 14. ročník, č. 5, s. 170.

jednoznačně směřují k otevírání trhu, demonopolizaci, a proto v následujícím období můžeme očekávat rozšíření dopadu článků 101 SFEU a násl. i na jiná, doposud neregulovaná odvětví.

V závěru této práce se zabývám, (podle mého názoru často opomínaným), vztahem Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu a jejich úpravou výjimek pro určité kategorie dohod.

Samotný vývoj a směřování soutěžního práva byl velmi ovlivněn i judikaturou Evropského soudního dvora, a ačkoliv odkazuji na soudní rozsudky v průběhu celé práce, myslím si, že ta nejdůležitější rozhodnutí si zaslouží samostatnou závěrečnou kapitolu, kde jsou rozebrána podrobněji.

1. Úvod do práva hospodářské soutěže

Právo hospodářské soutěže, resp. soutěžní právo, se zabývá celou řadou aspektů související s existencí trhu a reguluje vztahy mezi soutěžiteli zde působícími. Jeho účelem je tedy stanovit podmínky pro působení na trhu, tzn. stanovit „pravidla hry“ a působit směrem k pozitivnímu fungování hospodářské soutěže. Soutěžní právo v nejširším slova smyslu je „soubor právních předpisů, jejichž předmětem jsou soutěžní vztahy mezi subjekty působícími na trhu a vstupujícími do soutěžních vztahů.“³ V rámci práva hospodářské soutěže můžeme rozlišovat dvě velké skupiny norem. První z nich postihuje nekalé soutěžní jednání a druhá působí proti omezování, vylučování soutěže, pro kterou se ustálil pojem právo na ochranu soutěže. Toto dělení lze vyčíst i z našeho obchodního zákoníku,⁴ když § 42 odst. 1 ObchZ stanoví, že: „Zneužitím účasti v hospodářské soutěži je nekalé soutěžní jednání (dále jen „nekalá soutěž“) a nedovolené omezování hospodářské soutěže.“

Do práva na ochranu soutěže se pak tradičně zařazují: dohody, které mohou ovlivnit anebo již negativně ovlivňují hospodářskou soutěž (tzv. kartelové dohody), zneužívání dominantního postavení na trhu a spojování soutěžitelů (fúze). V souvislosti s tímto členěním pak někteří autoři⁵ rozlišují soutěžní právo v užším smyslu, kam spadá právě úprava kartelů, zneužívání dominantního postavení a úprava fúzí.

V současnosti je právní úprava hospodářské soutěže velmi provázána s právem Evropské unie (EU), neboť řada ujednání mezi soutěžiteli má často dopad nejen na soutěž v rámci daného státu, ale i na soutěž mezi členskými státy. V takových případech (s komunitárním prvkem) se použijí přímo aplikovatelné předpisy EU. Základním pramenem práva je zde Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) – kapitola 1 – Pravidla hospodářské soutěže: článek 101 až 109 (bývalý článek 81 až 86 Smlouvy o Evropském Společenství před revizí Lisabonskou smlouvou).⁶

³ MUNKOVÁ, J., KINDL, J. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 3.

⁴ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

⁵ MUNKOVÁ, SVOBODA, KINDL. *Soutěžní právo*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006. s. 27.

⁶ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského Společenství s účinností od 1. 12. 2009 (OJ 2007 C306).

Na národní úrovni nalezneme základní principy práva hospodářské soutěže v § 41 až § 43 ObchZ, které zakotvují právo svobodně se účastnit hospodářské soutěže při respektování jejich závazných pravidel a zákaz zneužívání účasti v soutěži. Nekalou soutěž upravuje obchodní zákoník v § 44 až § 55 a právo na ochranu soutěže je pak obsaženo v samostatném zákoně o ochraně hospodářské soutěže (ZOHS).⁷

⁷ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

2. Výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž

Zákaz dohod narušujících hospodářskou soutěž není absolutní a právo z tohoto obecně stanoveného zákazu uznává určité výjimky. Pokud jsou splněny dané podmínky, které výjimky předvídají, dochází k automatickému vynětí dohody z kartelového zákazu bez nutnosti předchozí notifikace Komisi anebo Úřadu na ochranu hospodářské soutěže (Úřad) a bez nutnosti zahájení řízení o udělení výjimky jako tomu bylo před přijetím nařízení č. 1/2003 (Modernisation Regulation).⁸

V současnosti se ustálily dva systémy výjimek: legální výjimky a blokové výjimky. V případě podezření, že dohoda nespadá pod rozsah některé z výjimek, zahájí Úřad z moci úřední řízení, ve kterém může rozhodnout o odejmutí blokové výjimky, o uložení pokuty nebo učiní opatření k nápravě. Soutěžitelé mají povinnost označit důkazy k prokázání splnění podmínek pro legální nebo blokovou výjimku.⁹ Ačkoliv poslední novela¹⁰ zákona o ochraně hospodářské soutěže vyjasnila otázku důkazního břemene, nevypořádala se podle mého názoru dostatečně s úpravou neunesení důkazního břemene, kdy poněkud problematické se může jevit ustanovení druhé věty § 21d odst. 1: „*Pokud účastníci takové důkazy neoznačí, může Úřad pokládat za prokázané, že tyto podmínky splněny nejsou.*“ Přikláním se zde k názorům některých autorů,¹¹ že z uvedeného vyplývá, že nedostatečné prokázání splnění podmínek výjimky ještě nemusí nutně znamenat neunesení důkazního břemene. Bude tedy dále záležet na Úřadu, jak danou situaci posoudí, zdali ve prospěch či v neprospěch soutěžitele (samozřejmě s nezbytným odůvodněním). Na jednu stranu to může přinést zmírnění tvrdosti zákona, ale na druhou stranu také právní nejistotu a přílišné rozšíření rozhodovacích pravomocí Úřadu, což může sjednotit snad jedině judikatura. Lze proto shrnout, že důkazní břemeno prokázání splnění podmínek u výjimky leží na samotných

⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 (OJ 2003 L 1/1).

⁹ § 21d odst. 1 ZOHS; Článek 2 nařízení č. 1/2003.

¹⁰ Zákon č. 155/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb.

¹¹ RAUS, D. Zákaz dohod narušujících hospodářskou soutěž a výjimky z tohoto zákazu po poslední novele zákona o ochraně hospodářské soutěže. *Právní rozhledy*, 2009, 17. ročník, č. 16, s. 568-569.

soutěžitelích,¹² ale povinnost prokázat porušení zákazu kartelových dohod nese vždy Úřad.

2.1 Legální výjimky

Legální výjimky – někdy označované také jako výjimky podle obsahu dohody¹³ - vyplývají přímo z článku 101 odst. 3 SFEU a z § 3 odst. 4 ZOHS. Obě dvě úpravy shodně stanoví čtyři druhy kumulativních podmínek, které musí být naplněny, aby daná dohoda narušující soutěž byla vyjmuta z obecného kartelového zákazu. Takovými podmínkami jsou:

- 1) příspěvní ke zlepšení výroby, distribuce nebo zlepšení hospodářského technického pokroku;
- 2) vyhrazení přiměřeného podílu spotřebitelům na výhodách vyplývajících z dohody;
- 3) zákaz ukládat soutěžitelům omezení, která nejsou nezbytná k dosažení daných cílů;
- 4) zákaz vylučovat hospodářskou soutěž na podstatné části trhu.

Pomůckou k výkladu jednotlivých pojmů a aplikaci daných podmínek v praxi může být především Sdělení Komise – Pokyny o použitelnosti čl. 81 odst. 3 SES.¹⁴ Úřad doposud nevydal žádná prováděcí pravidla pro výklad ustanovení § 3 odst. 4 ZOHS, a proto se i v tomto případě použijí Pokyny Komise.

Pokud jsou čtyři kumulativní podmínky splněny, není již třeba předchozího rozhodnutí Komise nebo Úřadu o udělení výjimky, neboť ta se na danou dohodu aplikuje automaticky, jak ostatně vyplývá z průlomového nařízení Rady č. 1/200: „Dohody, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 Smlouvy, které splňují podmínky čl. 81 odst. 3, se nezakazují, aniž by k tomu bylo nezbytné předchozí rozhodnutí.“¹⁵ Vliv tohoto nařízení na vývoj soutěžního práva je pak samostatným předmětem následující kapitoly (kapitola 3.2).

¹² § 3 odst. 4, §21 d odst. 1 ZOHS.

¹³ RAUS, D. ORŠULOVÁ, A. *Kartelové dohody*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 136.

¹⁴ Communication from the Commission – Notice – Guidelines on the application of Article 81 (3) of the Treaty (OJ 2004 C 101/97).

¹⁵ Článek 2 odst. 1, Nařízení č. 1/2003.

Posouzení zda dohoda narušující soutěž podléhá legální výjimce či nikoliv je na samotných soutěžitelích a nikoliv na Komisi nebo Úřadu jako tomu bylo dříve.

2.2 *Blokové výjimky*

Další skupinu výjimek z kartelového zákazu pak představují blokové výjimky pro určité skupiny, kategorie dohod, které jsou vydávány na základě článku 101 odst. 3 a článku 103 SFEU. Tyto výjimky jsou však vzhledem k své rozsáhlosti samostatným předmětem další kapitoly (kapitola 3).

2.3 *Další druhy výjimek v historickém kontextu*

2.3.1 *Výjimka de minimis*

Za zvláštní druh legální výjimky bylo donedávna v českém právním řádu považováno i tzv. pravidlo de minimis, které v podstatě znamená neaplikování kartelového zákazu na bagatelní kartely. Za bagatelní se považují ty kartely, jejichž vliv na omezení soutěže je zanedbatelný, resp., jejichž vliv není citelný (appreciable). Novelou zákona o ochraně hospodářské soutěže (zákonem č. 155/2009 Sb.) se v souladu s právem EU pravidlo de minimis již nadále nepovažuje za výjimku, ale za samotný pojmový znak kartelu. V současnosti je pravidlo de minimis obsaženo přímo v generální klauzuli v § 3 odst. 1 ZOHS, kam bylo přesunuto ze zrušeného § 6 ZOHS.

Doktrína de minimis se vyvinula z judikatury Evropského soudního dvora (ESD)¹⁶ a ačkoliv není výslovně upravena ve Smlouvě o fungování Evropské unie, vyjádřila se k ní Komise ve svých Oznámeních. Naposledy se tak stalo v Oznámení Komise o dohodách menšího významu.¹⁷ Úřad na to reagoval vydáním svého vlastního

¹⁶ Rozhodnutí ESD ve věci č. 5/69, Völk v Vervaecke [1969] ECR 295; Rozhodnutí ESD ve věci č. 22/71, Béguelin Import v G. L. Import Export [1971] ECR 949.

¹⁷ Oznámení Komise o dohodách menšího významu, které výrazně neomezují hospodářskou soutěž podle článku 81 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství (de minimis) (OJ 2001C 368/13).

Oznámení o dohodách, jejichž dopad je na hospodářskou soutěž zanedbatelný,¹⁸ přičemž však plně vychází z Oznámení Komise a věcně mezi nimi nejsou žádné rozdíly.¹⁹

Při posuzování zanedbatelnosti narušení soutěže se vychází z výše tržních podílů soutěžitelů na relevantním trhu. Výše jsou odstupňované podle toho, zda se jedná o dohody uzavřené mezi soutěžiteli, kteří jsou současnými nebo potencionálními konkurenty (tzv. horizontální dohody dle znění Oznámení Úřadu) anebo o dohody uzavřené mezi soutěžiteli, kteří nejsou současnými nebo potencionálními konkurenty (tzv. dohody vertikální dle znění Oznámení Úřadu). U dohod horizontálních se uplatní maximální tržní podíl ve výši 10% u dohod vertikálních pak ve výši 15%, přičemž vzniknou-li pochybnosti o tom, do které kategorie dohoda spadá, má se za to že se jedná o dohodu horizontální²⁰ a tím se uplatní i nižší tržní podíl.

Překročení hranice tržních podílů automaticky neznamená, že daná dohoda je zakázaná. Může totiž nastat případ, kdy dohoda, která svým tržním podílem přesahuje stanovenou hranici, má zanedbatelný dopad na hospodářskou soutěž a nebude proto spadat do kartelového zákazu.²¹

Druhým hlediskem při zkoumání citelného, nezanedbatelného narušení soutěže jsou tzv. tvrdá omezení²² (hard-core restrictions), mezi které spadají v případě horizontálních dohod ustanovení o fixování cen, omezování výroby, prodeje nebo rozdělení trhu, zákazníkům. U vertikálních dohod jsou takovými tvrdými omezeními např. omezení kupujícího při stanovení prodejní ceny; vymezení území nebo zákazníkům, na kterém nebo kterým může prodávat svoje zboží, služby.

¹⁸ Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže o dohodách, jejichž dopad na hospodářskou soutěž je zanedbatelný[online] [cit. 22. listopadu 2010] (dostupné z [www: http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/Oznamení_De_Minimis.pdf](http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/HS/SoftLaw/Oznamení_De_Minimis.pdf)).

¹⁹ Určitý rozdíl nalezneme pouze v terminologii. Oznámení de minimis Komise z roku 2001 nahradilo dřívější Oznámení Komise z roku 1997 a opustilo dělení dohod na horizontální a vertikální a nahradilo jej dělením na dohody mezi soutěžiteli a dohody mezi nesoutěžiteli. Oznámení Úřadu však dělení dohod na horizontální a vertikální zachovalo.

²⁰ Bod 8, Oznámení Úřadu; Bod 7, Oznámení Komise.

²¹ Bod 2, Oznámení Komise.

²² Bod 13, Oznámení Úřadu.

V případě, že by určitá dohoda se zanedbatelným vlivem na hospodářskou soutěž obsahovala některá z uvedených omezení, bude bez dalšího zakázána, pokud se na ni samozřejmě nebude vztahovat některá z blokových výjimek.

Třetím a posledním zkoumaným kritériem je zda uzavřením dané dohody nedojde k tzv. uzavření trhu (foreclosure effect) kumulativním účinkem podobných dohod, kdy „*většina dodavatelů a odběratelů uzavírá mezi sebou podobné typy dohody, v důsledku čehož potencionální dodavatelé mají omezené možnosti vstupu na trh, neboť by nezískali odběratele pro své produkty a stávající dodavatelé nemohou navýšit počet odběratelů*“.²³ Paralelní sítě dohod jsou typické v určitých průmyslových odvětví – např. v pivovarnictví. V takovém případě se dle oznámení de minimis Komise snižují hodnoty tržních podílů na 5%.

2.3.2 Individuální výjimka

Další dnes již neexistující druh výjimek z kartelového zákazu představovaly individuální výjimky podle ustanovení § 8 ZOHS, které bylo novelou – zákonem č. 340/2004 Sb. – zrušeno. Soutěžitelé mohli žádat Úřad o udělení individuální výjimky před uzavřením dohody, která by mohla narušit, omezit hospodářskou soutěž. Úřad poté ve správním řízení zjišťoval, zdali byly splněny kumulativní podmínky pro povolení individuální výjimky:

- 1) příspěvní ke zlepšení výroby nebo distribuce zboží anebo k podpoře technického, hospodářského rozvoje a vyhrazení přiměřeného podílu spotřebitelům na výhodách z toho plynoucích;
- 2) neuložení omezení, která nejsou nezbytná;
- 3) neumožnění soutěžitelům vyloučit soutěž na podstatné části trhu daného zboží.

Vydáním nařízení č. 1/2003 se upustilo od systému individuálních výjimek a napříště si tak soutěžitelé musí sami zhodnotit, zda jejich dohoda podléhá některé z výjimek a zda není zakázána.

²³ PETR, M. a kol. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 184-185.

2.3.3 Výjimka pro dohody odbytových organizací a sdružení zemědělských výrobců

Zařazení výjimky pro dohody odbytových organizací a sdružení zemědělských výrobců o prodeji nezpracovaných zemědělských komodit do zákona o ochraně hospodářské soutěže²⁴ sejevilo již od samého počátku jako nesrozumitelné a nesystematické. Odbor kompatibility Úřadu vlády ČR dokonce prohlásil, že zákon o ochraně hospodářské soutěže není v tomto bodě plně slučitelný s komunitárním právem.²⁵ Především nebylo jasné, zdali se daná výjimka použije na dohody bez anebo s komunitárním prvkem. Znění zákona totiž zároveň v poznámce pod čarou odkazovalo na použití komunitárních předpisů. Podle mého názoru tím zákonodárce zřejmě jen zamýšlel odkázat na speciální úpravu, resp. na nepoužití soutěžních pravidel v sektoru zemědělství a nikoliv zakotvovat speciální výjimku v českém právním řádu. Vycházel z komunitární úpravy, která stanovila, že na oblast zemědělství se soutěžní předpisy použijí jen v rozsahu stanoveném Radou Evropské unie.²⁶ Nakonec bylo poslední novelou zákona o ochraně hospodářské soutěže zmíněné ustanovení zrušeno, resp. pozměněno tak, že se kartelový zákaz nevztahuje na oblast zemědělství v rozsahu stanoveném nařízením Rady č. 1184/2006.²⁷

²⁴ § 6 odst. 1 písm. c), ZOHS do novely zákonem č. 155/2009 Sb.

²⁵ BEDNÁŘ, J. *Aplikace soutěžního práva v rozhodovací praxi. Z rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Komise a Evropského soudního dvora*. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 98.

²⁶ Článek 36, Smlouvy o Evropském společenství a nařízení Rady č. 26/1962 (později nahrazené nařízením Rady č. 1184/2006). Po revizi Smlouvy o ES Lisabonskou smlouvou byl vedle Rady EU nadán pravomocí rozhodovat o rozsahu použití soutěžních pravidel na oblast zemědělství také Evropský parlament na základě článku 42 SFEU.

²⁷ § 4 odst. 1 in fine ZOHS; Nařízení Rady (ES) č. 1184/2006 ze dne 24. července 2006 o použití určitých pravidel hospodářské soutěže na produkci zemědělských produktů a obchod s nimi (OJ 2006 L214/7).

3. Blokové výjimky obecně

3.1 Historický vývoj blokových výjimek

Blokové výjimky se poprvé objevily v 60. letech, kdy se tak Rada snažila řešit situaci vyvolanou nařízením č. 17²⁸ a čelit přívalu žádostí o udělení výjimky. Rada nařízením č. 19/65²⁹ zmocnila Komisi k vydání vlastních nařízení, které by určité kategorie dohod vyjmulo ze zákazu. Nutno uznat, že její postup byl úspěšný, neboť se tím počet žádostí výrazně snížil, i když určité problémy spojené s aplikací nařízení č. 17 zůstaly.

Krátce po vydání nařízení č. 19/65 jej napadla Itálie u Evropského soudního dvora s tím, že Rada tak zneužila svoje pravomoci, když tímto způsobem rozšířila dosah článku 81 Smlouvy o ES. Itálie se domáhala zrušení předmětného nařízení. Soud ve svém rozsudku³⁰ žádost Itálie zamítl s odůvodněním, že Rada tím nikterak nerozšířila aplikaci článku 81 Smlouvy o ES, ale pouze nadala Komisi procesním oprávněním k udělení výjimky pro určité kategorie dohod.³¹

Po účinnosti nařízení č. 1/2003 se odstranil systém předchozího oznámení dohod a žádostí o udělení individuální výjimky a napříště jsou dohody splňující podmínky v článku 101 odst. 3 SFEU automaticky vyňaty ze zákazu. Zároveň ale vyvstává otázka, jakou roli mají v tomto novém decentralizovaném systému blokové výjimky, když dohody jsou vlastně ze zákazu vyňaty již naplněním podmínek článku 101 odst. 3 SFEU a dalšího (opětovného) vynětí již tak podle některých autorů³² není třeba. I po účinnosti nařízení č. 1/2003 se s blokovými výjimkami počítalo a počítá, neboť v preambuli nařízení v bodu 10 se výslovně prohlašuje, že Komise může i nadále přijímat takzvané

²⁸ Nařízení Rady č. 17/62 První nařízení kterým se provádějí články 85 a 86 Smlouvy (OJ 1962 13/204).

²⁹ Nařízení Rady č. 19/65 z 2. března 1965 o použití článku 85 odst. 3 Smlouvy na kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě (OJ 1965 36/533). Následovaly nařízení Rady č. 2821/71 (OJ 1971 L 285/46) a nařízení Rady č. 1534/91 (OJ 1991 L 143/1), pozměňující Nařízení č. 19/65.

³⁰ Rozhodnutí ESD ve věci č. 32/65, Itálie proti Radě a Komisi [1966] ECR 389.

³¹ GOYDER, D. G., *EC Competition Law*, 5. vyd. New York: Oxford University Press, 2009, s. 62-63.

³² BEJČEK, J., Podpora inovací a (nebo) ochrana soutěže? *Právní rozhledy*, 2006, ročník 14., č. 1, s. 2; WISSMANN, T., Decentralised Enforcement of EC Competition Law and the New Policy on Cartels. *World Competition*, 2000, č. 2, s. 123.

nařízení o blokových výjimkách. Podle mého názoru tak plní vydávání nařízení o blokových výjimkách spíše interpretační úlohu, neboť samotný článek 101 SFEU je pojatý velmi široce a Komise se vydáváním blokových výjimek spíše snaží zvyšovat právní jistotu podniků a usnadnit jejich úlohu při posuzování předmětných dohod. V neposlední řadě se také snaží ponechat si úlohu sjednocovatele soutěžního práva.

V právním řádu České republiky jsou blokové výjimky novinkou. Poprvé se objevily v předchozím zákoně o ochraně hospodářské soutěže – zákon č. 63/1991 Sb. – v § 6a, podle kterého bylo tehdejší Ministerstvo pro ochranu hospodářské soutěže zmocněno povolit vyhláškou výjimku pro určité druhy dohod. První takovou vyhláškou byla vyhláška o frančíze³³ z roku 2000, vztahující se výlučně na prodej zboží nebo poskytování služeb. V souvislosti s účinností nového zákona o ochraně hospodářské soutěže (z. č. 143/2001) k 1.7.2001, byla zrušena a vzápětí nahrazena osmi vyhláškami Úřadu.

3.2 Vliv nařízení č. 1/2003

Zásadní přelom v soutěžním právu přineslo nařízení Rady č. 1/2003 (Modernisation Regulation – Modernizační nařízení), které od 1.5.2004 nahradilo do té doby účinné nařízení č. 17. Nařízení č. 17 bylo založeno na centralizovaném autorizačním principu, kde podniky musely oznamovat kartelové dohody – které spadaly pod článek 101 odst. 1 SFEU – Komisi a žádat ji o udělení výjimky dle článku 101 odst. 3 SFEU. Pravomoc rozhodovat o uložení výjimky náležela výlučně Komisi. Soutěžní úřady a soudy jednotlivých členských států tak stály poměrně stranou, neboť neměly pravomoc aplikovat článek 101 SFEU. S narůstajícím počtem členů Evropského společenství/Evropské unie, se dosavadní systém začal ukazovat jako nevyhovující a neefektivní, neboť Komise byla zavalena velkým počtem notifikací, které vzhledem ke svému omezenému administrativnímu aparátu nebyla schopna v přiměřené lhůtě vyřídit. Podle tzv. Bílé knihy o modernizaci dosahoval počet případů v letech 1962 – 1967 kolem 37 000.³⁴

³³ Vyhláška č. 5/2000 Sb., o frančíze.

³⁴ Bod 24 - Bílá kniha o modernizaci pravidel implementujících články 85 a 86 Smlouvy (OJ 1999/C 132/01).

Neutěšenou situaci se Komise snažila postupně řešit vydáváním tzv. blokových výjimek pro určité skupiny dohod. Dalším nástrojem na snížení počtu žádostí se stalo vydávání různých sdělení, kterými Komise upřesňovala podmínky, za kterých dohoda nespadá pod článek 101 odst. 1 – např. Oznámení de minimis. Namísto vydávání formálních rozhodnutí se v 70. letech začaly hojně vydávat tzv. uklidňující dopisy (comfort letters), které však většinou postrádaly zveřejnění v Úředním věstníku a proto byla zpochybňována jejich právní síla, neboť nezavazovaly soudy členských států.

Počty podávaných žádostí se tak sice podařilo snížit, ale počet nevyřízených žádostí a nedodělků stále zůstával dosti značný³⁵ a i když se Komise zpočátku bránila (oprávněně) kritice, postupně se s vyhlídkou na rozsáhlé rozšíření Evropské unie na 25 členských států ukazoval tehdejší systém jako neudržitelný. Nakonec Komise vydala v dubnu 1999 již zmiňovanou Bílou knihu o modernizaci pravidel implementujících články 85 a 86 Smlouvy, kde navrhla:

- 1) zrušení systému předchozího oznamování dohod a udělování výjimek;
- 2) zavedení kontroly ex post;
- 3) větší zapojení soudů členských států a větší decentralizaci při aplikaci komunitárního soutěžního práva.

Vše nakonec vyústilo v přijetí nařízení č. 1/2003. Modernizační nařízení přineslo několik významných změn v aplikaci článku 101 SFEU. Především došlo k nahrazení centralizovaného autorizačního principu principem přímé použitelnosti výjimek, zrušení výsadního postavení Komise při aplikaci článku 101 odst. 3 SFEU a v neposlední řadě to znamenalo větší zapojení soutěžních úřadů a soudů jednotlivých členských států. Nařízení č. 1/2003 ale nikterak nepozměnilo hmotněprávní ustanovení článků 101, 102 SFEU, ale přineslo pouze procesní změnu, která poznamenala i systém aplikace blokových výjimek.

Vedle změn procesních si nelze nešimnout změny při chápání úlohy soutěžního práva. V 60. letech byl vůdčím směrem neoliberalismus vycházející z tzv. Freiburské školy, kdy její představitelé zdůrazňovali, že *„svobodu jednotlivce je třeba chránit nejen před mocí státu, ale i před soukromou mocí hospodářskou, ztělesňovanou monopoly a kartely, jejichž reálný vliv na meziválečnou (nejen) německou společnost*

³⁵ EHLERMANN, C. D. The Modernisation of EC Antitrust Policy: a legal and cultural revolution. *CMLR*, 2000, no. 37, s. 541.

*byl obrovský. Právě proto považovali za nezbytnou podmínku fungující společnosti i fungující hospodářskou soutěž, ovšem soutěž „dokonalou“, ve které by žádný podnik nedisponoval tržní silou, která by mu umožnila zasahovat do svobody ostatních hráčů“.*³⁶ Postupně s větším propojením ekonomik a všeobecnou integrací trhu se na soutěžní normy začalo nahlížet spíše jako na nástroj k větší efektivitě ekonomiky než jako na prostředek k ochraně společnosti a do popředí se tak dostává doposud poněkud opomíjený ekonomický přínos kartelových dohod.³⁷

3.3 Pojem blokových výjimek

Blokovými výjimkami („block exemptions“) se rozumí soubor nařízení, jimiž jsou určité kategorie dohod, za podmínek v těchto nařízeních vymezených, vyňaty z rámce nedovolených ujednání (dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků, jednání ve vzájemné shodě) ve smyslu článku 101 odst. 1 SFEU. Kartelové dohody, které by byly za jiných okolností bez dalšího neplatné již od samého počátku, se v případě, kdy se na ně vztahuje některá z blokových výjimek, stávají dohodami dovolenými na základě článku 101 odst. 3 SFEU a především pak na základě článku 103 SFEU, který zmocňuje Radu, popř. Komisi k vymezení pro které kategorie dohod bude článek 101 odst. 1 SFEU neúčinný.

Na úrovni komunitárního práva se nejedná o legální pojem, ale pouze o ustálený výraz pro danou skupinu, blok dohod.³⁸ Naopak rozdílný přístup zvolil český zákonodárce, když zavedl do českého právního řádu legální pojem blokových výjimek v § 4 ZOHS.

Případ, kdy posuzovaná dohoda nesplňuje podmínky dané blokovou výjimkou, automaticky neznamená, že by byla per se zakázaná. I nadále totiž může splňovat podmínky článku 101 odst. 3 SFEU na individuální bázi, přičemž důkazní břemeno leží na samotných soutěžitelích, kteří se takového vynětí dovolávají.³⁹ Zakázaná by byla jen

³⁶ PETR, M. a kol. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*, 1. vyd.. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 9.

³⁷ Communication from the Commission – Notice – Guidelines on the application of Article 81 (3) of the Treaty (2004 C 101/97) – bod 5.

³⁸ MUNKOVÁ, J., SVOBODA, P., KINDL, J. *Soutěžní právo*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2006, s.131.

³⁹ Článek 2, nařízení č. 1/2003.

tehdy, pokud by se ukázalo, že má znaky kartelové dohody dle článku 101 odst. 1 SFEU.

Pokud naopak nastane případ opačný, kdy dohoda spadá pod rozsah některé z blokových výjimek, neznámá to, že zakotvila v tzv. bezpečném přístavu (safe harbour) napořád, že by byla vyňatá ze zákazu navždy. Tato výhoda ji může být v budoucnu odebrána. Bloková výjimka se na takovou dohodu vztahuje jen po tu dobu, po kterou splňuje její podmínky a v žádném případě nesnímá ze soutěžitele povinnost neustálého sebehodnocení: „*Povinnost sebehodnocení chování ze soutěžitelů nesnímá ani jejich dosavadní zakotvení v bezpečném přístavu blokové výjimky; jen je zkrátka méně pravděpodobné, že by při striktním dodržení podmínek stanovených blokovou výjimkou určité jednání mohlo být hodnoceno jako protisoutěžní.*“⁴⁰

3.4 Forma blokových výjimek

Blokové výjimky mohou být vydávány ve formě směrnic nebo nařízení. V praxi se však používá výlučně nařízení. Nařízení je sekundární pramen práva, který je obecně závazný a bezprostředně platný ve všech členských státech, tzn. bez nutnosti jeho další inkorporace do národních právních řádů. Z judikatury ESD⁴¹ vyplývá dokonce zákaz jakékoliv další recepce do vnitrostátního práva, neboť tím by se vlastně vylučoval přímý účinek nařízení.⁴²

Blokové výjimky ve formě nařízení jsou tak přímo aplikovatelné na území jednotlivých členských států, jak ostatně potvrzuje i § 4 odst. 1 ZOHS, který komunitární blokové výjimky přímo vztáhl i do českého právního řádu a uložil jejich použití i na dohody bez komunitárního prvku.

V České republice byly před 1.10.2005 – před novelou zákona o ochraně hospodářské soutěže zákonem č. 361/2005 Sb. – blokové výjimky upraveny

⁴⁰ BEJČEK, J., Podpora inovací a (nebo) ochrana soutěže? *Právní rozhledy*, 2006, ročník 14., č. 1, s. 2.

⁴¹ Rozhodnutí ESD ve věci č. 39/72 Komise v. Itálie, [1973] ECR 101; Rozhodnutí ESD ve věci č. 34/73 Variola, [1973] ECR 981.

⁴² TICHÝ, ARNOLD, SVOBODA, ZEMÁNEK, KRÁL. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006. s. 301.

vyhláškami⁴³ Úřadu, ale příliš se nelišily od blokových výjimek upravených v nařízeních EU a v podstatě jen přejímaly jejich obsah. Po vstupu České republiky do Evropské unie se naplno projevila dvojkolejnost celého systému, kdy se začaly vedle národních blokových výjimek aplikovat také komunitární blokované výjimky (a to sice na případy s komunitárním prvkem). Jak vyplývá z důvodové zprávy k jedné z novel zákona o ochraně hospodářské soutěže, bylo by pravděpodobné, že: „*pokud by v budoucnu nedocházelo k soustavné a důsledné novelizaci české právní úpravy, rozdíl mezi komunitárními a českými blokovanými výjimkami by se stále zvětšoval*“ a že „*je v zájmu zabezpečení jednotnosti a tím i rovnosti v právech žádoucí, aby se jak na jednání čistě vnitrostátní povahy, tak na jednání, jež může ovlivnit obchod mezi členskými státy, aplikovala stejně přísná kritéria*“.⁴⁴ Po dané novelizaci byl do zákona začleněn nový § 4, který výslovně odkázal na použití komunitárních blokovaných výjimek i na případy, kdy daná dohoda nemá vliv na obchod mezi členskými státy (neobsahuje komunitární prvek) a zároveň také zrušil dosavadní vyhlášky Úřadu. Nařízení o blokovaných výjimkách se tak použije na případy s i bez komunitárního prvku. Tuto novelu zákona hodnotím jako velmi prospěšnou, neboť se tím zamezilo zdvojování právní úpravy, kdy vlastně Úřad jen mechanicky vydával svoje vyhlášky o výjimkách věcně se nijak nelišících od nařízení Rady a Komise.

Přestože národní blokované výjimky Úřadu byly zrušeny, zůstala mu zachována pravomoc i nadále vydávat své vlastní blokované výjimky pro další druhy dohod na základě ustanovení § 4 odst. 2 ZOHS. Doposud však tohoto oprávnění nevyužil, což lze podle mého názoru jedině vítat, neboť by se tím opět obnovila ona nadbytečná nežádoucí dualita celého systému.

⁴³ Celkem bylo Úřadem dle § 26 vydáno 8 vyhlášek: vyhláška č. 198/2001 Sb., pro určité druhy vertikálních dohod; vyhláška č. 199/2001 Sb., pro určité druhy dohod o výzkumu a vývoji; vyhláška č. 200/2001 Sb., pro určité druhy dohod o poskytování technologií; vyhláška č. 201/2001 Sb., pro určité druhy dohod o specializaci; vyhláška č. 202/2001 pro určité druhy dohod v oblasti pojišťovnictví; vyhláška č. 203/2001 Sb., pro určité druhy dohod o cenách v letecké dopravě; vyhláška č. 31/2003 Sb., pro určité druhy vertikálních dohod o distribuci a servisu motorových vozidel; vyhláška č. 205/2001 Sb., pro určité druhy dohod v oblasti drážní, silniční a vodní dopravy.

⁴⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 361/2005, kterým se mění zákon o ochraně hospodářské soutěže (PSP, rok 2005, tisk 879/0).

3.5 *Struktura blokových výjimek*

Blokové výjimky jsou vydávány Radou anebo na základě jejího zmocnění Komisí. Vztahují se vždy na, v nařízení definované, kategorie dohod a mají přesně stanovenou dobu platnosti. V poslední době (dne 31. 5. 2010) vypršela platnost jedné z nejvýznamnějších blokových výjimek – vertikálních – upravené v nařízení Komise č. 2790/1999. Před skončením doby platnosti však Komise začala připravovat vydání výjimky nové se zapojením odborné veřejnosti do debaty o podobě nových pravidel pro vertikální dohody. Výsledkem pak bylo nové nařízení Komise č. 330/2010.

Omezení doby platnosti jednotlivých blokových výjimek má podle mého názoru praktické zdůvodnění, neboť se tím lépe reaguje na změny a potřeby ochrany hospodářské soutěže, na stávající judikaturu apod. Na druhou stranu jsou ale soutěžitelé vystaveni určité právní nejistotě, především v oblasti dohod o výzkumu a vývoji, které jsou často uzavírány na delší časové období a může se proto stát, že v minulosti uzavřená dohoda, která těžila z blokové výjimky, najednou není v souladu s nově vydanou blokovou výjimkou. Pro tyto případy proto Nařízení pro dohody o výzkumu a vývoji⁴⁵ stanovilo určité přechodné období, během něhož zůstává stávající dohoda povolena, i když nesplňuje podmínky nového Nařízení.

Každá bloková výjimka začíná úvodními ustanoveními zdůvodňujícími potřebu vydání dané výjimky, obsahujícími základní principy, kterými by se subjekty měly při výkladu nařízení řídit. Následují články definující druh dohod, na které se nařízení vztahuje. Většina blokových výjimek též obsahuje prahové hodnoty tržních podílů, kdy soutěžitelé nesmí přesáhnout určité procento podílu na trhu.

V minulosti obsahovaly blokované výjimky seznam omezení, které smí dohoda obsahovat - tzv. bílé klauzule (white list) – a pouze tyto mohly těžit z blokové výjimky. Postupně se ale tento přístup ukázal jako příliš formalistický a proto se počínaje rokem 1999 ustoupilo od stanovení bílých klauzulí.⁴⁶ a napříště se definují pouze tzv. černé a šedé klauzule.

Černé klauzule, resp. tvrdá omezení (hardcore restrictions) jsou omezení, která automaticky znamenají odebrání výhody blokové výjimky, pokud je dohoda obsahuje.

⁴⁵ Nařízení Komise č. 772/2004 ze dne 7. dubna 2004 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií (OJ 2001 L 123/11).

⁴⁶ WHISH, R.: *Competition Law*. 6. vyd.. New York: Oxford University Press, 2009, s. 167.

Soutěžitelé se proto musí vyvarovat těchto tvrdých a nepřipustných omezení, chtějí-li těžit z výhod, které bloková výjimka poskytuje.

Šedé klauzule, resp. vyloučená omezení (excluded restrictions) jsou stejně jako černé klauzule nepřipustné, ale nejsou absolutně zakázané. Předmětná dohoda je může obsahovat, ale bloková výjimka se bude vztahovat jen na zbývající část dohody za předpokladu, že je tato část oddělitelná od vyloučených omezení.

3.6 Právní moc vydávat blokové výjimky

K vydávání nařízení o blokových výjimkách je obecně zmocněna dle článku 103 odst. 1 SFEU Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem. Ve většině případů Rada zmocní Komisi k vydání příslušných blokových výjimek. V minulosti ale došlo k případům, kdy blokovou výjimku vydala přímo Rada bez zmocnění Komise – např. pro dohody v sektoru námořnictví nebo pro dopravu po železnici, silnici nebo vnitrozemských vodních cestách.

Nařízení o blokových výjimkách mají jen omezenou dobu platnosti, ale Rada/Komise je samozřejmě oprávněna danou dobu platnosti prodloužit, resp. nahradit zastaralé a nevyhovující nařízením novým popř. novou výjimku vůbec nevydat.

Proces vydání blokové výjimky je poměrně zdouhavý a samotná příprava nového návrhu počíná již několik měsíců před vypršením doby platnosti výjimky stávající. Komise většinou uveřejní výzvu širší odborné veřejnosti k zaslání svých připomínek a podnětů. Tato veřejná diskuze firem, spotřebitelských organizací, popř. i jednotlivců trvá většinou po dobu 2 měsíců a samozřejmě není pro Komisi nikterak závazná. Nicméně přináší více praktický pohled na systém výjimek, který může leckdy Komise postrádat a umožňuje dosáhnout většího konsenzu mezi širokou veřejností. Na druhou stranu nemusí vždy přinést objektivní pohled na danou problematiku, neboť zainteresované strany se snaží prosazovat svůj zájem, který nutně nemusí být souladný s efektivní hospodářskou soutěží.

Vedle blokových výjimek vydávaných Radou/Komisí lze ještě rozlišovat blokové výjimky vydávané Úřadem na ochranu hospodářské soutěže podle § 4 odst. 2 ZOHS (národní blokové výjimky). Úřad však této své pravomoci doposud nevyužil.

Často jsou také vedle samotné blokované výjimky vydávány Komisí/Radou různé výkladové dokumenty – pokyny (guidelines), sdělení (notices), které mají především usnadnit aplikaci hmotných ustanovení blokovaných výjimek v praxi. Povaha pokynů Komise je častým předmětem sporů. Dokonce se objevují názory, že „*návody nemají právní opodstatnění a že se odchylují od judikatury Evropského soudního dvora*“.⁴⁷ Nicméně Evropský soudní dvůr vyjádřil ve věci Grand Garage Albigeois v. Garage Massol⁴⁸ názor, že pokyny vydávané Komisí plní pouze toliko účel pomocný, kdy vykládají a zpřesňují určité pojmy obsažené v nařízení, ke kterému jsou připojeny a v žádném případě nemohou měnit rozsah daného nařízení. Mají totiž pouze charakter tzv. soft law a jsou pouze určitým pomocným a výkladovým dokumentem zavazujícím Komisi při aplikaci dané výjimky. Ať už tedy budeme zpochybňovat právní sílu pokynů či nikoliv, nelze jim přes to všechno upřít jejich významnou interpretační a argumentační sílu.

3.7 Právní moc odnímat blokované výjimky

Stejně jako je Komise oprávněna vydávat blokované výjimky pro určité kategorie dohod, tak je i oprávněna blokované výjimky odnímat. Na základě zmocnění v nařízení č. 1/2003 článku 29 odst. 1 je Komise oprávněna odejmout výhodu plynoucí z výjimky, pokud zjistí, že v konkrétním případě má dohoda dopady neslučitelné s článkem 101 odst. 3 SFEU. Rozhoduje z vlastního podnětu nebo na základě stížnosti. Pokud byla podána stížnost, je Komise povinna o takovém podání rozhodnout a to v přiměřené lhůtě.⁴⁹ Rozhodnutí o odnětí výjimky má účinky pouze do budoucna a nijak tedy neovlivňuje použití výjimky před vydáním takového rozhodnutí.

⁴⁷ LIEBSCHER a kol. *Handbuch der EU-Gruppenfreistellungsverordnungen*. 1.vyd. Leinen: C.H.Beck/Manz, 2003, s. 375; BECHTOLD, *EG-Gruppenfreistellungsverordnungen – eine Zwischenbilanz*, EWS, 2001, s. 49.

⁴⁸ Rozhodnutí ESD ve věci č. C-226/94, Grand Garage Albigeois v. Garage Massol, [1996] ECR I-651, bod 21; Rozhodnutí ESD ve věci č. C-309/94, Nissan France v. Dupasquier, [1996] ECR I-667.

⁴⁹ BELLAMY & CHILD. *European Community Law of Competition*. 6. vyd. New York: Oxford University Press, 2008, s. 234.

Pravomoc odnímat výhody plynoucí z blokových výjimek byla (nařízením č. 1/2003 článkem 29 odst. 2) svěřena i národním soutěžním úřadům,⁵⁰ ale nikoli soudům.⁵¹ V případech, kdy Úřad rozhodne o odejmutí výjimky, nemůže zároveň uložit pokutu podle ZOHS, neboť k vypadnutí dohody z blokové výjimky došlo v důsledku vývoje na relevantním trhu a nikoliv zaviněným jednáním soutěžitelů.⁵² Soudy nemohou rozhodovat o odebrání blokové výjimky ani jiným způsobem měnit její rozsah. Jak již bylo popsáno výše, do působnosti národních soutěžních úřadů spadají jen případy vztahující se na jejich území, tzn. případy, kdy dohoda má dopad pouze na území daného členského státu a proto i odejmutí výjimky bude omezeno teritoriálně. Důkazní břemeno spočívá na národních soutěžních úřadech, které musí protiprávní účinky prokázat.

Může nastat případ, kdy je protisoutěžní dohodou postíženo více členských států a kdy tak dochází k souběhu jurisdikčních pravomocí členských států a popř. i Komise. Otázky rozdělování případů řeší specifické Sdělení Komise,⁵³ kde základním kritériem pro určení rozhodovací pravomoci je počet členských států zasažených předmětnou dohodou. Je-li počet zasažených trhů členských států vyšší než tři, uplatní se zpravidla jurisdikce Komise a stejně tak, je-li to vhodné z důvodu větší efektivnosti nebo zajištění prosazování jednotné soutěžní politiky, zejména při výkladu nově vzniklých soutěžních problémů. Zahájí-li Komise ve věci řízení, ztrácejí orgány pro hospodářskou soutěž členských států pravomoc. Zahájí-li řízení jednotlivé členské státy, mají povinnost oznámit to prostřednictvím tzv. Evropské soutěžní sítě ostatním členským státům, aby se zabránilo zbytečnému zdvojování řízení. Tato obecná pravidla týkající se rozhodování se uplatní na celé soutěžní právo, tzn. i na otázky týkající se odebrání blokových výjimek.

Evropská soutěžní síť je známa především pod anglickou zkratkou ECN (European Competition Network) a sdružuje Komisi a jednotlivé soutěžní úřady členských států. Má zajistit především vzájemnou výměnu informací, alokaci případů,

⁵⁰ § 20a odst. 2, ZOHS; Článek 29 odst. 2, nařízení č. 1/2003.

⁵¹ Bod 37 – Guidelines on the application of Article 81 (3) of the Treaty.

⁵² MUNKOVÁ, SVOBODA, KINDL. *Soutěžní právo*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 393.

⁵³ Commission Notice on cooperation within the Network of Competition Authorities (OJ 2004/C 101/43).

podklady pro vzájemnou spolupráci a diskusi a celkově má přispět k lepšímu a jednotnějšímu prosazování a vymáhání soutěžního práva

Jedním z mála případů, kdy došlo k takovému odejmutí blokované výjimky, bylo rozhodnutí ve věci Langnese-Iglo.⁵⁴ Komise na základě stížnosti podniku Mars GmbH rozhodla, že dohoda o výhradním odběru (exclusive purchase agreement) mezi prodejci zmrzliny Schöller a Langnese-Iglo a jejich distributory porušuje článek 85 odst. 1 Smlouvy a dále, že odnímá blokovanou výjimku plynoucí z nařízení č. 1984/83.⁵⁵ Věc se nakonec po podaném odvolání dostala až k Evropskému soudnímu dvoru, který potvrdil rozhodnutí Komise, když rozhodl, že existující dohody o výhradním nákupu nejen že porušily článek 81 odst. 1 Smlouvy, ale navíc ani nebyly způsobilé těžit z výhod blokované výjimky.

Dalším příkladem, kdy Komise hrozila odejmutím výjimky u dohod, které sice spadaly pod rozsah příslušné blokované výjimky, ale následně se ukázalo, že mají dopady neslučitelné s článkem 85 odst. 3 Smlouvy, byl případ Eco System/Peugeot.⁵⁶ Podnik Peugeot rozeslal svým distributorům oběžník s instrukcemi, aby zastavili dodávky vozů Peugeot pro Eco System, neboť ten je následně dovážel do Francie a fungoval jako prostředník pro spotřebitele. Rozeslání oběžníku nebylo jednostranným aktem, ale mělo povahu dohody, popř. jednání ve vzájemné shodě. Evropská Komise prohlásila, že tento oběžník nesplňuje podmínky blokované výjimky (nařízení č. 123/85 – dohody v odvětví motorových vozidel) a Soud prvního stupně sdílel stejný názor, neboť účelem nařízení o blokované výjimce pro motorová vozidla nebylo vyloučit zprostředkovatele, kteří jednají na základě objednávky konečného spotřebitele. Ve výsledku tedy bylo odebrání blokované výjimky podmíněno neukončením protiprávního jednání a Peugeot byl vyzván, aby vydal ve stanovené lhůtě nový oběžník, který by nevylučoval Eco System.

⁵⁴ Rozhodnutí Komise ve věci Langnese-Iglo, OJ 1993 L183/19; Rozhodnutí SPS ve věci č. T-7/93, Langnese Iglo v Commission, [1995] ECR II-1533; Rozhodnutí ESD ve věci č. C-279/95 Langnese Iglo v Commission, [1998] ECR I-5609.

⁵⁵ Nařízení Komise č. 1984/83 (OJ L 1983 L173/1).

⁵⁶ Rozhodnutí Komise ve věci Eco System/Peugeot, OJ 1992 L66/1; Rozhodnutí ve věci č. T-23/90, Eco System/Peugeot, OJ 1992 L66/1.

3.8 Nepoužití nařízení o blokových výjimkách

Blokové výjimky mohou na základě nařízení Rady č. 19/65 obsahovat zmocnění pro Komisi k vyloučení tzv. paralelních sítí podobných dohod z rozsahu blokové výjimky. Podobnými dohodami se rozumí dohody, které obsahují omezení s podobnými účinky na trh. Nepoužití daného nařízení o blokové výjimce může vstoupit v účinnost až po uplynutí minimální 6-ti měsíční přechodné doby, která by měla sloužit především dotčeným soutěžitelům k tomu, aby upravily své dohody tak, aby nepodléhaly kartelovému zákazu. Nepoužití nařízení o blokové výjimce, ale ještě automaticky neznamená, že by daná dohoda nutně spadala pod článek 101 odst. 1 SFEU anebo, že by nebyla způsobilá pro výjimku dle článku 101 odst. 3 SFEU.

Takové zmocnění pro Komisi rozhodnout o nepoužití blokové výjimky na některé dohody najdeme např. v nařízení č. 330/2010 (o vertikálních dohodách), nařízení č. 461/2010 (o vertikálních dohodách v odvětví motorových vozidel) a v nařízení č. 772/2004 (o dohodách o převodu technologií).

Zdánlivě by se na první pohled mohlo zdát, že prohlášení nepoužitelnosti blokové výjimky má stejné účinky jako odebrání blokové výjimky. Ale není tomu tak. Nepoužití výjimky se netýká jednotlivého konkrétního případu, ale vztahuje se zpravidla na více podniků, resp. na jejich – v nařízení vymezené – dohody. Spočívá pouze v odvolání výhody blokové výjimky. Za situace, kdy se Komise rozhoduje, zdali rozhodnout o odvolání nebo odebrání výjimky, musí brát v úvahu především počet podniků, které přispívají k daným škodlivým účinkům.⁵⁷ V případě, kdy by se odebrání výhod z výjimky týkalo většího počtu podniků, bylo by praktičtější vydat už samostatné nařízení.

3.9 Význam blokových výjimek

Blokové výjimky mají především praktický význam, neboť objasňují přístup Komise v aplikaci článku 101 odst. 3 SFEU, když systematicky klasifikují zakázané a nezakázané dohody a do jisté míry tak zvyšují právní jistotu podniků. Na druhou stranu ale může být leckdy obtížné zhodnotit, zdali dohoda splňuje podmínky blokové výjimky či nikoliv (např. při výpočtu tržních podílů se musí často vycházet teprve z předpokládaných čísel) a proto se často objevují i hlasy po zrušení blokových výjimek.

⁵⁷ Např. Pokyny Komise k vertikálním omezením (OJ 2010 C130/01) - bod 82.

Pozitivním přínosem jsou blokové výjimky jednoznačně pro Komisi, neboť podstatně snížily administrativní zátěž při vyřizování žádostí a umožnily ji soustředit se na další, významnější témata, jakým je v poslední době např. institut vymáhání dodržování soutěžních pravidel a zajištění náhrady škody.

Otázkou ale zůstává, do jaké míry se blokové výjimky uplatní i nadále. Zejména se vyvstává otázka, proč upravovat vynětí ze zákazu v článku 101 odst. 1 SFEU speciální blokovou výjimkou, když předmětné dohody jsou v souladu s ustanoveními Smlouvy vyňaty již samotným naplněním podmínek článku 101 odst. 3 SFEU. Proč je de facto vyjímat dvakrát? Neměly by se tedy spíše přeměnit v pouhé nezávazné pokyny, oznámení Komise po vypršení doby jejich platnosti?⁵⁸

Domnívám se, že v budoucnu nelze vyloučit omezení vydávání blokových výjimek, ale jejich úplné opuštění si dost dobře nedokážu představit. Musíme si uvědomit, že znění odstavce třetího článku 101 SFEU je dosti obecné a jistě by nezvýšilo právní jistotu, pokud by soutěžitelé byli odkázáni výhradně na tato obecná ustanovení a měli by podle nich provádět hodnocení souladu svých dohod. Myslím si, že by blokové výjimky měly zůstat i nadále, neboť tak podstatně ulehčují pozici soutěžitelů.

Pokud máme komunitární právní systém přirovnat k českému právnímu řádu, jsou zákony rovněž upřesňovány a prováděny prováděcími právními předpisy obsahujícími nezbytné detaily a stejně tak jsou v rámci Evropské unie ustanovení Smlouvy prováděny sekundárními právními předpisy – v našem případě nařízením o blokových výjimkách.

⁵⁸ GOYDER a kol. *Goyder's EC Competition Law*, 5.vyd., New York: Oxford University Press, 2009, s. 638.

4. Druhy blokových výjimek

Blokové výjimky jsou vydávány pro určité kategorie dohod a v praxi se běžně člení na výjimky horizontální, vertikální a sektorové (odvětvové). Specifické postavení pak má výjimka pro převod technologií. Pro přehlednost zachovávám toto členění i pro potřeby této diplomové práce.

4.1 Horizontální blokové výjimky

Horizontální blokové výjimky se uplatní výlučně u horizontálních dohod. Definice horizontálních dohod dle Oznámení Komise o dohodách menšího významu: „*dohoda uzavřena mezi podniky, které jsou současnými nebo možnými soutěžiteli (dohoda mezi soutěžiteli)*“⁵⁹ je trochu odlišná od definice obsažené v zákoně o ochraně hospodářské soutěže: „*dohody soutěžitelů, kteří působí na stejné úrovni trhu zboží*“.⁶⁰ Nicméně i přesto můžeme shrnout, že horizontálními dohodami se rozumí dohody mezi soutěžiteli, kteří se nacházejí na stejné úrovni/úrovních trhu (např. na stejné úrovni distribuci nebo výroby). K výkladu horizontálních dohod vydala Komise Sdělení – Pokyny o použitelnosti článku 81 Smlouvy na dohody o horizontální spolupráci.⁶¹ Sdělení Komise je právně nezávazný dokument (soft-law), ale přesto je lze považovat za velmi významný interpretační nástroj umožňující lepší aplikaci daného nařízení v praxi.

Obecně jsou horizontální dohody považovány za více nebezpečné než dohody vertikální a to z toho důvodu, že zde dochází k dohodám mezi konkurenty, kteří tak mohou vcelku účinně poškozovat spotřebitele, pokud se např. vzájemně dohodnou na ceně prodávaného zboží, které by ale při neexistenci takové dohody mohlo být získáno za cenu podstatně nižší. Pokud porovnáme nařízení o blokových výjimkách, je i výše prahového podílu na trhu vyšší u dohod vertikálních.

⁵⁹ § 5 odst.1, ZOHS.

⁶⁰ Článek II, bod 7, Oznámení Komise o dohodách menšího významu (OJ 2001 C372/13).

⁶¹ Sdělení Komise – Pokyny o použitelnosti čl. 81 Smlouvy ES na dohody o horizontální spolupráci (2001/C 3/2).

Mezi horizontální dohody řadíme např. dohody určující cenu zboží, rozdělující trh nebo omezující export, které jsou ale vždy zakázané. Jinak tomu může být u horizontálních dohod specializačních nebo dohod o výzkumu a vývoji, které mohou být za určitých okolností prospěšné pro spotřebitele a tudíž i dovolené (viz podkapitola 4.1.1 a 4.1.2).

Vzhledem k tomu, že v prosinci 2010 vyprší platnost nařízení o specializačních dohodách a dohod o výzkumu a vývoji, začala Komise již v prosinci 2008 pracovat na jejich revizi a na novém znění a rovněž na revizi stávajících horizontálních pokynů. V lednu 2010 pak byl vypracován návrh nových znění a Komise také zahájila veřejnou diskusi nad těmito návrhy. Předpokládá se, že nová nařízení a pokyny budou definitivně přijata koncem roku 2010. Jak vyplývá z vyjádření místopředsedy Komise Joaquin Almunia: „*Dohody o spolupráci mezi soutěžiteli, které zvyšují efektivnost, a zvláště pak dohody o výzkumu a vývoji a standardizační dohody, mohou napomáhat podněcovat inovace a konkurenceschopnost v Evropě*“.⁶² Komise proto plánuje i nadále blokově vyjmout takové druhy dohod a přesto, že stávající systém považuje za funkční, uznává, že určité oblasti vyžadují revizi.

V nových navrhovaných horizontálních pokynech byla rozšířena kapitola o normalizačních dohodách, které se tak budou vztahovat i na tzv. standardní smluvní podmínky (standardní podmínky nákupu nebo prodeje, využívané v některých hospodářských odvětvích a vypracované obchodním sdružením nebo samotnými společnostmi). Na základě četných podnětů ze stran akcionářů a odborné veřejnosti zahrнула Komise do pokynů i zásady pro hodnocení výměny informací, které mohou být předmětem kartelové dohody, a které za určitých podmínek mohou vést i k větší efektivnosti, ale v některých případech mohou naopak omezovat soutěž. Zcela vypuštěna byla kapitola o dohodách o životním prostředí a stanovování standardů v tomto odvětví bylo zařazeno do kapitoly o standardizaci.

⁶² Tisková zpráva Komise ze dne 4. 5. 2010 (IP 10/489).

4.1.1 Nařízení Komise č. 2658/2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorii specializačních dohod

Na základě nařízení Rady č. 2821/71 byla Komise zmocněna k přijetí nařízení vyjímající z kartelového zákazu kategorie dohod, jejichž předmětem je specializace. Stalo se tak nařízením č. 2658/2000,⁶³ které od 1. 1. 2001 nahradilo dřívější nařízení č. 417/85. Platnost byla stanovena na dobu deseti let (do 31. 12. 2010) a proto v prosinci 2008 zahájila Komise přípravu nového textu nařízení, kde mimo jiné navrhla stanovení druhého prahového podílu pro výrobky, jež slouží interní spotřebě.

Motivem k úpravě blokových výjimek pro specializační dohody je fakt, že umožňují podnikům specializovat se na výrobu určitého produktu a dosáhnout tak větší efektivity výroby, úspor z rozsahu nebo lepší výrobní technologie a tím i nižší ceny pro spotřebitele. Přepokládá se tedy, že pozitivní přínosy dohody zde vyváží přínosy negativní, které ale zároveň musí být nezbytné k dosažení stanovených přínosů.

Nařízení o specializačních dohodách opustilo do té doby užívaný model bílých klauzulí, když v úvodních ustanoveních proklamuje, že je vhodné klást větší důraz na specifikaci omezení, které nemají být v dohodách obsaženy a opustit tak přístup, kdy se vyjmenovávají ustanovení o výjimkách.⁶⁴

Rozlišují se tři typy specializačních dohod, na které se bloková výjimka může vztahovat:

- a) jednostranná specializační dohoda, kterou se jeden účastník vzdává výroby určitého výrobku nebo poskytování určitých služeb ve prospěch jiného účastníka a zavazuje se od něj nakupovat tyto výrobky;
- b) reciproční specializační dohoda, kterou se každý z účastníků vzdává výroby různých výrobků nebo poskytování služeb ve prospěch jiných účastníků, od kterých se zavazují tyto výrobky nakupovat;
- c) dohoda o společné výrobě, kde se účastníci zaváží společně vyrábět určité produkty nebo společně poskytovat určité služby.

⁶³ Nařízení Komise č. 2658/2000 z 29. listopadu 2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorii specializačních dohod (OJ 2000 L340/3).

⁶⁴ Ibid – bod 5.

Do rozsahu blokové výjimky mohou spadat i ujednání o výhradním nákupu, výhradních dodávkách nebo o společné distribuci v rámci některé ze tří typů popsaných dohod.

Tržní podíl všech zúčastněných podniků (tzn. smluvních stran) na trhu nesmí přesáhnout 20% relevantního trhu. Pokud po určité době podniky překročí prahovou hodnotu podílu na trhu (nad 20% nebo nad 25%) mohou těžit z blokové výjimky ještě po přechodnou dobu (2 roky nebo 1 rok). Specializační dohody s podíly na trhu od počátku vyššími než 20% nebudou vyjmuty, protože u nich vzniká vyšší riziko uzavření trhu, popř. závažnější omezení hospodářské soutěže než u dohod mezi soutěžiteli s nižšími podíly na trhu.

I přesto, že se upustilo od stanovení bílých klauzulí, neupustilo se od definování tvrdých omezení (černých klauzulí), která nesmějí být v dohodě obsažena, pokud má být vyjmuta ze zákazu. Specializační dohoda tak nesmí mít za cíl: stanovení cen při prodeji produktů třetím stranám, omezení výroby nebo prodeje a rozdělení trhu/zákazníků.

Komise je také zmocněna, aby v případech, kdy má dohoda účinky neslučitelné s článkem 101 odst. 3 SFEU, výjimku odejmula, např. proto, že spotřebitelé nezískávají přiměřený podíl na přínosech plynoucích ze specializační dohody nebo proto, že produkty, které jsou předmětem specializace, nejsou na vnitřním trhu vystaveny účinné hospodářské soutěži.

4.1.2 Nařízení Komise č. 2659/2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorii dohod o výzkumu a vývoji

S účinností od 1. 1. 2001 bylo nařízení č. 417/85 nahrazeno novým nařízením o dohodách o výzkumu a vývoji⁶⁵ a doba jeho platnosti byla stanovena na 10 let – do 31. 12. 2010. V současné době se rovněž jako u nařízení o specializačních dohodách pracuje na novém znění. V něm se mimo jiné navrhuje zpřístupnění práv duševního vlastnictví, tak aby nebránila ve využívání výsledků ostatním stranám a dále se nově vymezují i tvrdá omezení. Další podobnosti těchto dvou nařízení v oblasti

⁶⁵ Nařízení Komise č. 2659/2000 z 29. listopadu 2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorii dohod o výzkumu a vývoji (OJ 2000 L340/7).

horizontálních dohod lze nalézt ve vynechání bílých klauzulí, stanovení prahové hodnoty tržního podílu a zdůraznění pozitivního přínosu pro spotřebitele, který může převážit možné negativní účinky na hospodářskou soutěž.

Pozitivní přínos dohod o spolupráci v oblasti výzkumu a vývoje spočívá ve větší efektivitě výzkumu, neboť se tím zabrání duplicitním nákladům, duplicitním poznatkům, dojde k lepšímu rozložení sil a postupnému rozšiřování know-how, zlepšování (výrobních) technologií a z toho všeho vzniká užitek pro spotřebitele ve formě snižování ceny nebo zlepšování kvality výrobků. Pozitivní dopad dohod na hospodářskou soutěž tak vyváží negativní dopady jako je např. riziko snižování počtu konkurentů a z toho hrozící snižování rozmanitosti nabízených výrobků nebo služeb.

Dohody o výzkumu a vývoji jsou dohody mezi podniky, které se tak zavazují:

- a) provádět společný výzkum a vývoj produktů a společně využívat výsledky z tohoto výzkumu získané;
- b) společně využívat výsledky výzkumu nebo vývoje; nebo
- c) provádět společný výzkum a vývoj s výjimkou společného využívání výsledků takto získaných.

Dohody o výzkumu a vývoji se mohou zabývat jak zdokonalováním stávajících technologií, tak vývojem technologií zcela nových. Mohou mít i rozličnou formu – od pouhé dohody o společné spolupráci až po vytvoření společně kontrolované společnosti.

Výzkumem a vývojem se rozumí získávání know-how, provádění pokusů, studií, technických zkoušek a nabývání práv duševního vlastnictví k získaným výsledkům.⁶⁶

Nařízení dále stanoví, že dohody o společném výzkumu nebo vývoji výsledků až po fázi průmyslového využití (ale nikoliv včetně této fáze) obecně nespádají do zákazu podle článku 101 odst. 1 SFEU, ale mohou sem spadat takové dohody o výzkumu/vývoji, kterými se strany zaváží, že nebudou provádět výzkum/vývoj ve stejné oblasti a tím přenechají možnost získat soutěžní výhody jiným stranám.⁶⁷

List zakázaných restriktivních ustanovení (černých klauzulí) je podstatně delší než u blokované výjimky pro specializační dohody. Dohoda nesmí mít za cíl:⁶⁸ např.

⁶⁶ Ibid - článek 2 odst. 4.

⁶⁷ Ibid – preambule bod 3.

⁶⁸ Ibid - článek 5.

omezení svobody zúčastněných podniků provádět výzkum/vývoj v oblasti, která není spojena s oblastí, které se výzkum týká; omezení výroby nebo prodeje; omezení při stanovení cen při prodeji smluvních produktů nebo omezení zákazníků, kterým mohou strany dodávat po skončení sedmiletého období.

Určitou zvláštností oproti blokovým výjimkám u dohod o specializaci je stanovení lhůty, po kterou může dohoda o výzkumu a vývoji těžit z výjimky. Doba trvání výjimky u podniků, které nejsou konkurenty, trvá po dobu provádění výzkumu/vývoje a po dobu sedmi let při společném využívání získaných výsledků. Pokud ale po uplynutí stanovené lhůty podíl podniků na relevantním trhu nepřesáhne 25%, mohou i nadále z blokové výjimky těžit. U podniků, které jsou konkurenty, je využívání výjimky podstatně přísnější, neboť podniky nesmí přesáhnout podíl na trhu ve výši 25% již při uzavírání dohody a dále po celou dobu provádění výzkumu/vývoje a nikoliv po uplynutí sedmi let jako u dohod mezi nekonkurenty.

V případech, kdy je předmětem výzkumu a vývoje zcela nový výrobek, který nelze zařadit pod některý z existujících trhů, bude se na takovou dohodu vztahovat bloková výjimka po dobu sedmi let a to bez ohledu na výši podílu na trhu. Lze zde vycházet ze stejných pravidel jako u dohod mezi nekonkurenty.

Výpočet tržního podílu se provádí z výše tržeb předchozího roku. Pokud se vyvíjí zcela nový výrobek a zkoumáme trh produktu, který má teprve vzniknout, logicky tak taková čísla nejsou k dispozici, a proto můžeme pouze odhadovat, jaký bude účinek takové dohody v oblasti inovace.⁶⁹

Komise je oprávněna také blokovou výjimku odejmout zejména z důvodu, kdy by dohoda závažně omezovala vstup třetích stran na trh smluvního produktu nebo pokud by strany bezdůvodně nevyužívaly výsledky společného výzkumu/vývoje.

V praxi se často do výzkumu zapojují také různé vědecké, akademické instituce, které jsou najímány podniky a provádějí pro ně externí výzkum a získané poznatky jim předávají, aniž by je sami v praxi, na trhu, ve výrobě nějak upotřebili. Obecný zákaz v článku 101 odst. 1 SFEU se na ně proto nepoužije a tudíž i nařízení o blokové výjimce o dohodách o výzkumu a vývoji je zde irelevantní. Z mého pohledu je to výjimka více než žádaná, neboť tyto vědecké instituce úzce spolupracují s podniky, aniž by se ale samy nějak výrazně zapojovaly do soutěžního prostředí, aniž by samy nabízely služby,

⁶⁹ Pokyny o použitelnosti článku 81 Smlouvy o ES na dohody o horizontální spolupráci – bod 54.

produkty na trhu, a proto je rozumné, že se na ně ani nebudou aplikovat kartelová omezení.

4.2 Vertikální blokové výjimky

Za vertikální dohody se považují takové dohody, které mezi sebou uzavírají soutěžitelé, kteří se nacházejí na různých úrovních trhu⁷⁰ (výroby či distribuce). Nejčastěji mají podobu smluv mezi výrobcem a distributorem nebo mezi dodavatelem, velkoobchodníkem a maloobchodníkem. Nařízení o vertikální blokové výjimce pak obsahuje vlastní definici, kdy vertikálními dohodami jsou dohody, kde každý z podniků a pro účely této dohody jedná na různé úrovni výrobního nebo distribučního řetězce. Klíčovým je zde slovo „pro účely této dohody“, neboť může nastat situace, kdy např. distribuční dohoda může být při aplikaci vertikální blokové výjimky považována za dohodu vertikální a pro účely posuzování dohod jako zanedbatelných dle Oznámení de minimis Komise jako dohoda horizontální. Vertikální dohody mohou mít podobu dohod o nákupu jedné značky, o výhradní distribuci, o franchise, o výhradních dodávkách a další.⁷¹

Obecně se vertikální dohody nepovažují za natolik škodlivé pro hospodářskou soutěž, aby musely být zakazovány, neboť zpravidla omezují soutěž pouze v rámci jedné značky (intra-brand) a tím nenarušují hospodářskou soutěž, je-li soutěž mezi značkami dostatečná (inter-brand). Komise uznává, že tyto typy dohod mohou příznivě ovlivňovat soutěžní prostředí a mohou napomoci zvýšit účinnost v určitém hospodářském odvětví.

Na základě nařízení Rady č. 19/65⁷² vydala Komise dvě nařízení o blokových výjimkách pro vertikální dohody: obecnou vertikální blokovou výjimku (podkapitola 4.2.1) a výjimku pro dohody v odvětví motorových vozidel (podkapitola 4.2.2).

⁷⁰ § 5 odst. 1 ZOHS.

⁷¹ Podrobnosti o typech vertikálních dohod viz. PETR, M. a kol. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2010, kapitola II - 8.

⁷² Nařízení Rady č. 19/65 o použití čl. 85 odst. 3 na určité kategorie dohod a jednání ve vzájemné shodě (OJ 1965 36/533).

4.2.1 Nařízení Komise č. 330/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě

Nejvýznamnější blokovou výjimkou v oblasti vertikálních dohod je nařízení Komise č. 330/2010,⁷³ které je účinné od 1. 6. 2010 a nahradilo v této oblasti do té doby účinné nařízení Komise č. 2790/1999. Komise již v úvodních ustanoveních zdůrazňuje potřebu upravit blokovou výjimku i nadále vzhledem k dosavadním pozitivním zkušenostem s uplatňováním výjimek v oblasti vertikálních dohod.⁷⁴

Obsahem dohody jsou ujednání o podmínkách nákupu, prodeje, dalšího prodeje zboží/služeb dodaných dodavatelem anebo i stanovení podmínek prodeje kupujícímu, který prodává výrobky vyrobené na základě surovin dodaných dodavatelem.

Bloková výjimka se vztahuje pouze na:⁷⁵

- a) dohody mezi sdružením podniků na straně jedné a jeho členy nebo jeho dodavateli na straně druhé, za předpokladu, že všichni jeho členové jsou maloobchodníci (se zbožím) a že celkový roční obrat žádného z jednotlivých členů (a spojených podniků) nedosahuje 50 milionů EUR;

(Hranice ročního obratu ve výši 50 milionů EUR neplatí absolutně, neboť Pokyny k vertikálním omezením připouštějí, že pokud obrat určitého počtu členů přesahuje tuto hranici a představuje-li zároveň souhrn obratu takových členů méně než 15 % celkového obratu všech členů, nebude to mít obvykle vliv).

- b) dohody o postoupení práv duševního vlastnictví kupujícímu nebo poskytnutí licence pro jejich užívání, pokud taková ustanovení nejsou hlavním předmětem dohod a pokud přímo souvisí s prodejem zboží, služeb kupujícímu nebo jeho zákazníky.

(O takovou dohodu by se nejednalo např. v případě, kdy by jedna strana poskytla druhé straně recept a licenci na výrobu nápoje Coca-Cola, neboť by poskytnutí takových práv duševního vlastnictví bylo hlavním předmětem a

⁷³ Nařízení Komise č. 330/2010 ze dne 20. dubna 2010 (OJ 2010 L 102/1).

⁷⁴ Ibid – bod 2.

⁷⁵ Ibid – článek 2.

nikoliv pouze souvisejícím ustanovením v dohodě o podmínkách nákupu, prodeje).⁷⁶

Prahová hodnota tržního podílu jak pro kupujícího, tak pro dodavatele byla stanovena ve výši 30 % relevantního trhu a zjišťuje se z hodnot nákupů a prodejů předešlého kalendářního roku.

Vertikální dohoda nesmí obsahovat některá z tvrdých omezení, která by jinak vedla k odebrání výjimky, např.: omezení kupujícího při určení své prodejní ceny; omezení území, na kterém kupující smí prodávat smluvní zboží nebo omezení aktivních nebo pasivních prodejů konečným uživatelům členy systému selektivní distribuce, kteří působí jako maloobchodníci.

Pokyny Komise se poměrně rozsáhle zabývají i prodejem přes internet, který je považován za pasivní prodej (např. pokud zákazník osloví distributora po návštěvě jeho internetových stránek) nebo aktivní prodej (např. online reklama zvláště zaměřená na určité zákazníky).⁷⁷ Ve využívání internetu k online prodejům nesmí být distributor omezován a výrobce nesmí omezovat celkové množství zboží prodaného přes internet nebo si účtovat vyšší ceny u zboží prodávaného online.

Nařízení se nevztahuje na dohody v oblasti automobilového průmyslu, protože zde má přednost specifická bloková výjimka (nařízení Komise č. 461/2010 – kapitola 4.2.2). Rovněž se nebude vztahovat na dohody o obchodním zastoupení a na subdodavatelské smlouvy.

V nových vertikálních pokynech si nelze nevšimnout, jak podrobně se Komise zabývá podmínkami online prodejů. Rozsáhle jsou popsány jednotlivé případy a možnosti takového prodeje a případy, kdy se jedná o aktivní a kdy o pasivní prodej. Lze jen vítat, že se Komise rozhodla reagovat na aktuální vývoj a na poslední trendy informačních technologií a nepřenechala výklad takových otázek pouze na soudních orgánech a jejich aplikační praxi.

⁷⁶ Další takové příklady lze nalézt v Pokynech Komise k vertikálním omezením – bod 33.

⁷⁷ Podrobná pravidla, kdy je prodej přes internet aktivním a kdy pasivním prodejem nalezneme v Pokynech Komise k vertikálním omezením – bod 52 a násl.

4.2.2 Nařízení Komise č. 461/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel

Oblast trhu s motorovými vozidly poměrně dlouho odolávala společné harmonizaci a z počátku byly dohody v tomto sektoru chápány jen jako obecné vertikální dohody. Teprve v roce 1985 se objevilo první samostatné nařízení. Na základě zmocnění obsaženém v nařízení Rady č. 19/65, přijala Komise úpravu blokových výjimek pro vertikální dohody a pro oblast motorových vozidel. Odvětví motorových vozidel (tzn. osobních a užitkových vozidel) vykazuje určité odlišnosti od obecných vertikálních dohod, které byly právě upraveny v novém nařízení Rady č. 461/2010.⁷⁸ Není bez zajímavosti, že platnost jak obecné vertikální výjimky, tak výjimky pro motorová vozidla skončila současně ke stejnému datu (k 31. 5 2010). Jednoznačně tak bylo záměrem Komise zahájit přípravu nových nařízení v této oblasti ve stejném období, neboť se obě dvě úpravy značně prolínají a doplňují.

O podobě současné blokové výjimky pro motorová vozidla, rozhodovala Komise opět po širší konzultaci a vyhodnocení připomínek dotčených stran – tzn. především provozovatelů servisů, dílen nebo akcionářů. Komise také důkladně zkoumala úspěšnost, fungování předchozího nařízení č. 1400/2002 a své závěry pak shrnula v Hodnotící zprávě.⁷⁹ Z té vyplývá celková přínosnost úpravy výjimky pro oblast trhu s motorovými vozidly, ale na druhou stranu Komise přiznává, že některé pozitivní jevy, jako je např. zlepšení konkurenčního prostředí, byly způsobeny také samotnou povahou a vývojem trhu v letech 2002 až 2007. Některá ustanovení předchozí blokové výjimky byla dále shledána jako příliš přísná, rozsáhlá a kontraproduktivní a proto Komise vyjádřila snahu, vrátit se zpátky pod rozsah nařízení o blokové výjimce pro vertikální dohody, která je již obecně vžitá a její aplikace nečiní velké problémy.

⁷⁸ Nařízení Komise č. 461/2010 ze dne 27. května 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel (OJ 2010 L129/52).

⁷⁹ Hodnotící zpráva Komise o uplatňování nařízení č. 1400/2002 o prodeji a servisu motorových vozidel [online] [cit. 22. listopadu 2010] (dostupné z [www: http://ec.europa.eu/competition/sectors/motor_vehicles/documents/documents.html](http://ec.europa.eu/competition/sectors/motor_vehicles/documents/documents.html)).

Řada stran,⁸⁰ které zaslaly Komisi své připomínky k navrhované úpravě, vyjádřila obavu nad případným neobnovením výjimky a dožadovala se prodloužení výjimky stávající nebo vydání výjimky nové. Uváděly především, že i když zlepšení stavu trhu motorových vozidel bylo dáno jeho samotnou povahou a vývojem, nelze upřít některé zásluhy také předmětnému nařízení. V případě úplného nahrazení specifické výjimky pro motorová vozidla obecnou vertikální výjimkou se obávaly např. přílišného posílení moci výrobců automobilů na úkor menších autorizovaných servisů a také zhoršení právní jistoty, neboť by soutěžitelé museli aplikovat obecnou vertikální blokovou výjimku nebo samotný článek 101 odst. 3 SFEU na oblast, která je odlišná od ostatních tržních prostředí natolik, že by si měla i nadále zasloužit svou vlastní právní úpravu. Jelikož revize blokové výjimky probíhala právě v době začínající hospodářské krize a zřejmě i pod vlivem protestů ze strany odborné veřejnosti a různých zájmových skupin, Komise nakonec upustila od úplného zrušení blokové výjimky v sektoru motorových vozidel a přijala kompromisní řešení. Bylo vydáno nové nařízení o specifické blokové výjimce pro motorová vozidla, ale zároveň došlo i k podřazení určitého druhu dohod do rozsahu obecné vertikální výjimky.

Pro zjednodušení můžeme vertikální dohody v tomto sektoru rozdělit na dvě skupiny, kdy vzhledem k jejich rozdílným soutěžním podmínkám, se na každou z nich se aplikují jiná pravidla a jiné právní předpisy:

- a) dohody o nákupu, prodeji a dalším prodeji nových motorových vozidel;
- b) dohody o koupi, prodeji a dalším prodeji náhradních dílů a o poskytování servisu údržby a oprav.

U první skupiny dohod v sektoru nových motorových vozidel se postupně použijí dvě různá nařízení. Nařízení č. 1400/2002,⁸¹ jehož platnost měla vypršet k 1. 6. 2010, se bude aplikovat i nadále (a to až do 31. 5. 2013). Měla by tak být všem

⁸⁰ Mezi strany, které zaslaly Komisi své připomínky, byl např. i Svaz prodejců a opravářů motorových vozidel České republiky (SAČR) [online] [cit. 22. listopadu 2010] (dostupné z [www: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2008_motor_vehicle/index.html](http://ec.europa.eu/competition/consultations/2008_motor_vehicle/index.html)).

⁸¹ Nařízení Komise ES č. 1400/2002 ze dne 31. července 2002 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel (OJ 2002 L203/30).

hospodářským subjektům⁸² poskytnuta dostatečně dlouhá přechodná doba k přizpůsobení se novému režimu. Následně se ale po 31. 5. 2013 aplikuje obecná vertikální výjimka dle nařízení č. 330/2010, neboť jak vyplývá z hodnotící zprávy Komise a ze sdělení Komise o budoucím rámci soutěžního práva použitelném v odvětví motorových vozidel,⁸³ je tato oblast trhu již poměrně dost rozvinutá, nedochází k přílišným koncentracím, a proto není již více třeba přijímat speciální úpravu. Jak vyplývá z doplňkových pokynů k vertikálním omezením,⁸⁴ oblast prodeje nových motorových vozidel se nijak příliš neliší od ostatních odvětví, a proto není nutné ji zahrnovat do rozsahu specifické blokované výjimky pro motorová vozidla.⁸⁵

Stávající smlouvy však nemusí být automaticky ukončovány, jak ostatně konstatoval i Evropský soudní dvůr při vstupu nařízení č. 1400/2002 v platnost ve věci *Vulcan Silkeborg A/S v. Skandinavisk Motor Co. A/S*,⁸⁶ kde rozhodl, že „vstup nařízení č. 1400/2002 v platnost sám o sobě nevyvolal potřebu reorganizace distribuční sítě dodavatele“ a že „i když podstatné změny systému výjimek zavedené nařízením č. 1400/2002 mohly přimět některé dodavatele k provedení změn, ..., tyto změny mohly vyplývat z jednoduchých úprav platných dohod, aniž by taková úprava automaticky vyvolala potřebu vypovědět uvedené dohody.“ „Nicméně tento vstup v platnost mohl vyvolat potřebu změn takového významu, že byly opravdovou reorganizací uvedené sítě.“ Bude tedy ve výsledku záležet vždy na konkrétním posouzení jednotlivého případu.

Na druhou kategorii vertikálních dohod v rámci poprodejního trhu motorových vozidel (tzn. dohod o koupi, prodeji a dalším prodeji náhradních dílů a o poskytování servisu údržby a oprav), aplikujeme počínaje 1. červnem 2010 nové nařízení č. 461/2010, ale zároveň i nařízení o obecné vertikální blokované výjimce. Dohody tedy

⁸² Anglická jazyková verze nařízení používá poněkud srozumitelnější výraz – operator – ve významu provozovatel.

⁸³ Sdělení Komise ze dne 22. 7. 2009 – Budoucí rámec soutěžního práva použitelný v odvětví motorových vozidel KOM (2009) 388.

⁸⁴ Sdělení Komise – Doplňkové pokyny k vertikálním omezením v dohodách o prodeji a opravách motorových vozidel a distribuci náhradních dílů pro motorová vozidla (2010/C 138/05).

⁸⁵ Kapitola II, Nařízení Komise č. 461/2010.

⁸⁶ Rozhodnutí ESD ve věci č. C 125/05 *VW Audi Forhandelforeningen, jednající za Vulcan Silkeborg A/S v. Skandinavisk Motor Co. A/S*, [2006] ECR I-7637.

musí splňovat podmínky jak dle vertikální výjimky, tak dle výjimky pro motorová vozidla. Úprava je tak poněkud roztržštěná, kdy např. ustanovení o zákazu tvrdých omezeních, které nesmí dohoda obsahovat, jsou zahrnuta do obou nařízení.⁸⁷ Tvrdá omezení v dohodě, automaticky zakládají vyvratitelnou právní domněnku, že dohoda naplňuje znaky zakázané kartelové dohody dle článku 101 odst. 1 SFEU a je jen na podnicích, aby tuto domněnku vyvrátili z důvodu naplnění podmínek článku 101 odst. 3 SFEU.

Lze shrnout, že v sektoru motorových vozidel je třeba, ať už současně, či po uplynutí přechodné doby, aplikovat tři různá nařízení o blokových výjimkách a také je třeba vycházet z doprovodného sdělení Komise a z Pokynů k vertikálním omezením.

Prahová hodnota tržního podílu vychází z prahové hodnoty pro vertikální dohody a proto je rovněž ve výši 30% a to jak pro dohody o prodeji nových vozidel, tak pro dohody na poprodejním trhu. V předcházející úpravě mohli soutěžitelé těžit až ze 40-ti procentního tržního podílu, pokud se jednalo o tzv. dohody o kvantitativních systémech selektivní distribuce pro distribuci nových vozidel. Ve zkratce jde o systém, ve kterém dodavatel pro výběr distributorů používá kritéria, která přímo určují jejich počet. V praxi tak distributoři, kteří daná kritéria (např. roční obrat nad určitou hodnotu) nesplňovali, byli z obchodování vyloučeni a tím se omezoval počet autorizovaných distributorů a veškerých prodejů neautorizovaným distributorům. Současná úprava tak sjednotila prahové hodnoty, neboť příliš vysoká hranice tržního podílu sváděla výrobce velmi často k využívání modelu kvantitativní selektivní distribuce právě pro svou vyšší hodnotu tržního podílu. Vznikalo tak nebezpečí omezení soutěže v rámci značky a vyloučení těch distributorů, kteří nesplňovali daná kritéria.

Komise, popř. soutěžní úřad členského státu jsou dle nařízení č. 1/2003 oprávněni výhodu blokové výjimky odejmout. Automaticky to ale neznamená úplný zákaz takových dohod, neboť existuje ještě (i když spíše jen teoretická) možnost, že soutěžitelé prokážou, že přesto splňují podmínky dle článku 101 odst. 3 SFEU.

Použitelnost nařízení č.461/2010 končí k 31. 5. 2023, což je poměrně dlouhá doba platnosti pokud ji porovnáme s dobou použitelnosti předchozího nařízení, která byla stanovena na dobu osmi let. Rovněž se výrazně odlišuje i od doby platnosti jiných blokových výjimek. Záhadou pro mě ale zůstává, proč Komise u obecné výjimky pro

⁸⁷ Nařízení Komise č. 461/2010 - čl. 5; Nařízení Komise č. 330/2010 - čl. 4.

vertikální dohody stanovila dobu platnosti o rok kratší (použitelnost vyprší k 31. 5. 2022), kdy tím vznikne jakési mezidobí, ve kterém se na dohody na poprodejním trhu již nebude toto nařízení aplikovat, ale na druhou stranu bude stále v platnosti specifická bloková výjimka. Podle mého názoru by bylo praktičtější, pokud by Komise stanovila vypršení dob platnosti ke stejnému datu a tím by i revize předmětných nařízení mohla probíhat současně. Samozřejmě je zde ještě možnost, že se zkrátí anebo naopak prodlouží použitelnost některého z nařízení.

V následující tabulce uvádím pro přehled jednotlivá nařízení a pokyny v odvětví motorových vozidel, dobu jejich platnosti, rozsah a velikost tržních podílů.

	1. 10. 2002	1. 6. 2010	31. 5. 2013	1. 6. 2013	31. 5. 2022	31. 5. 2023	Tržní podíl
Nařízení č. 1400/2002	Vstup v platnost	Dohody u nových motorových vozidel		-	-	-	30%/ 40%
Nařízení č. 330/2010	-	-		Dohody u nových motorových vozidel		-	30%
		Obecné vertikální dohody; poprodejní dohody					30%
Nařízení č. 461/2010	-	Poprodejní dohody					30%
Pokyny k vertikálním omezením	-	Obecné vertikální dohody				-	-
		Poprodejní dohody					
		-		Dohody u nových motorových vozidel			
Doplňkové pokyny	-	Poprodejní dohody					-
		-		Dohody u nových motorových vozidel			-

Stejně jako v předchozí úpravě, Komise proklamuje provádění pravidelného dohledu a vydání hodnotící zprávy o účinnosti tohoto nařízení. Tímto přístupem se liší od ostatních nařízení o blokových výjimkách, kde žádný takový příslib do budoucna

nenajdeme. Komise si je zřejmě vědoma, jak velký význam má právě prodej motorových vozidel nejen na hospodářskou soutěž, ale na celou ekonomiku a jak moc je právě účinná ochrana hospodářské soutěže v této sféře nezbytná.

Největší pozitivum nové úpravy pro samotné motoristy spatřuji v tom, že napříště již mohou využít služeb i neautorizovaných servisů, aniž by se museli obávat ztráty záručních podmínek a nebudou také nuceni používat náhradní díly výlučně od samotného výrobce. Různá odborná sdružení (např. SACŘ) namítají, že tak po 1. 6. 2013 (po vstupu nařízení č. 461/2010) dojde k oslabení pozice autorizovaných obchodníků. Tento názor nesdílím, neboť zavedení rovného přístupu jak pro autorizované, tak pro neautorizované obchodníky může přinést jedině zlepšení služeb pro provozovatele vozidel a v konečné fázi bude vždy záležet jen na nich, jaký druh servisu si zvolí. Neměli by být proto ve svém výběru nijak předem omezováni.

4.3 Sektorové blokové výjimky

Sektorové výjimky jsou vydávány pro určitá odvětví, která jsou natolik specifická, že vyžadují svou zvláštní úpravu a nelze na ně aplikovat některou z obecných vertikálních nebo horizontálních blokových výjimek. Častou otázkou při vydávání sektorových blokových výjimek je, zdali je vydání takové blokové výjimky opravdu potřebné a zdali je sektor dostatečně specifický, že spolupráce v něm musí být upravena samostatným nařízením o blokové výjimce. V poslední době se tak stalo, že některé blokové výjimky v určitých odvětvích nebyly po vypršení doby platnosti již nadále obnoveny (např. v oblasti námořnictví, letecké dopravy, částečně i v oblasti pojišťovnictví – podkapitola 4.3.1). Samozřejmě v budoucnu může být právní úprava v těchto sektorech opět kdykoliv obnovena.

4.3.1 Nařízení Komise č. 267/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v oblasti pojišťovnictví

Na základě všeobecného zmocnění v nařízení Rady č. 1534/91,⁸⁸ upravila Komise výjimku pro oblast pojišťovnictví. Nové nařízení č. 267/2010⁸⁹ nahradilo od 1. 4. 2010 předchozí blokovou výjimku – nařízení č. 358/2003.⁹⁰ Komise před vydáním nové blokové výjimky hodnotila, zdali je sektor pojišťovnictví natolik specifický, že si zaslouží svou vlastní blokovou výjimku či nikoliv.⁹¹ Výsledkem byl kompromis. Nová blokovaná výjimka obnovila výjimky již jen pro dvě ze čtyř kategorií dohod, na které se vztahovala výjimka předchozí, a to:

- a) společné kompilace, tabulky a studie;
- b) společné krytí určitých druhů rizik - pooly.

Další dvě formy spolupráce: vzory všeobecných pojistných podmínek a zabezpečovací opatření, nebyly již nadále obnoveny. U všeobecných pojistných podmínek Komise zdůvodnila, že nejsou specifické výhradně pro oblast pojišťovnictví, ale např. také pro oblast bankovního sektoru, které z žádné vlastní bankovní výjimky netěží, a proto není vydání výjimky pro oblast pojišťovnictví nezbytně nutné. Dále bylo třeba uznat, že určité sladění pojistných podmínek může mít i pozitivní dopady pro spotřebitele (např. si lépe mohou porovnat nabídky jednotlivých pojišťoven), ale na druhou stranu přílišné sjednocování pojistných vzorů může vést až k nedostatečné soutěži a k nemožnosti vybrat si mezi rozdílnými produkty pro spotřebitele.

⁸⁸ Nařízení Rady č. 1534/1991 ze dne 31. května 1991 o použití čl. 83 odst. 1 na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v odvětví pojišťovnictví (OJ 1991 L143/1).

⁸⁹ Nařízení Komise č. 267/2010 ze dne 24. března 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v oblasti pojišťovnictví (OJ 2010 L83/1).

⁹⁰ Nařízení Komise č. 358/2003 ze dne 27. února 2003 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v odvětví pojišťovnictví, (OJ L 2003 L53/8).

⁹¹ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o fungování nařízení Komise (ES) č. 358/2003 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v odvětví pojišťovnictví [online] [cit. 22. listopadu 2010] dostupné z [www: http://ec.europa.eu/competition/sectors/financial_services/insurance.html](http://ec.europa.eu/competition/sectors/financial_services/insurance.html).

Pro oblast zabezpečovacích opatření (technické specifikace, pravidla nebo předepsané postupy týkající se zabezpečovacích opatření a jejich instalace a údržby) Komise vyvodila, že takové druhy dohod rovněž nejsou jedinečné pouze v tomto odvětví a navíc mohou vést k uzavření trhu nebo vytvářet překážky volnému pohybu zboží a služeb. Vzhledem k již rozsáhlé harmonizaci různých technických norem na úrovni EU (a tedy i nepoužitelnosti blokové výjimky), zde není tak velký prostor pro uzavírání takových dohod. Nové nařízení proto již výjimku neobnovilo.

Neobnovení výjimek pro všeobecné pojistné podmínky a zabezpečovací opatření ale neznamená, že by byly per se zakázány. Komise uznává, že mohou mít i pozitivní přínos pro spotřebitele. Pokud soutěžitelé po sebehodnocení zjistí, že naplňují ustanovení článku 101 odst. 3 SFEU, není důvod, proč by tyto formy spolupráce měly být zakázány. Na druhou stranu vidím jako rozumné stanovisko Komise, která zároveň s neobnovením těchto výjimek přislíbila vydání nových horizontálních pokynů⁹² (zřejmě tak reagovala na četné námitky pojišťoven proti neobnovení výjimek), které by (vedle Pokynů o použitelnosti čl. 81 odst. 3⁹³) měly ulehčit pozici pojišťoven při hodnocení souladu s článkem 101 odst. 3 SFEU, ať už u stávajících či teprve v budoucnu uzavřených dohod.

Společné kompilace (výpočty průměrných nákladů na krytí uvedených rizik v minulosti), tabulky (tabulky úmrtnosti, tabulky uvádějící četnost onemocnění, zranění, invalidity v souvislosti s pojištěním zahrnujícím prvek kapitalizace) a studie (studie pravděpodobného dopadu obecných vnějších okolností zúčastněných podniků na četnost nebo rozsah budoucích pojistných událostí pro dané riziko nebo dopad na ziskovost různých typů investic) tedy byly opět obnoveny v nové blokové výjimce. Jedním z důvodů předložených Komisí byl fakt, že výpočet rizika na základě statistických údajů z minulosti je klíčový pro určení nákladů pojistného produktu a je natolik specifický pro sektor pojišťovnictví, že je spolupráce v této oblasti nezbytná.⁹⁴

⁹² V současnosti se vychází z Pokynů o použitelnosti článku 81 Smlouvy o ES na dohody o horizontální spolupráci (2001/C 3/02), ale Komise dne 4. května 2010 zveřejnila návrh nových revidovaných pokynů, které by se měly zabývat také neobnovenými výjimkami a usnadnit tak soutěžitelům proces sebehodnocení.

⁹³ Sdělení Komise o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v odvětví pojišťovnictví (2010/C 82/02).

⁹⁴ Ibid – bod 8.

Nově je umožněn přístup k výsledným údajům také organizacím spotřebitelů a zákazníků. Výsledné údaje ale nesmí v žádném případě obsahovat informace o jednotlivých pojišťovnách nebo dokonce pojištěních a nejsou pro pojišťovny nikterak závazné, ale mají pouze pomocný charakter. Výměna informací mezi pojišťovnami při kompilaci dat pro výpočet ceny pojistných produktů a při vypracování společných studií je ale možná pouze v rozsahu nezbytném k získání těchto dat.

Bloková výjimka také povoluje formování skupin (pooly) pojišťoven nebo zajišťoven ve formě tzv. soupojištění nebo souzajištění ke společnému krytí určitých druhů rizik. Komise v tomto případě uznává, že určitá rizika (např. rizika vyplývající z teroristického, ekologického nebezpečí) nejsou pojišťovny/zajišťovny schopny nést samy, a proto je určitá forma spolupráce žádoucí. Nicméně pooly (pokud existují déle než 3 roky) podléhají výjimce jen do určité výše podílu na trhu. Na rozdíl od společných kompilací, tabulek a studií, kde se nevycházelo z tržního podílu, je v tomto případě stanovena prahová hodnota společného podílu zúčastněných podniků na trhu ve výši 20% (u soupojištění) nebo 25% (u souzajištění). Pokud se jedná o pojištění nových druhů rizik, je podíl na trhu irelevantní, ale pooly mohou zároveň těžit z výhod blokované výjimky jen po dobu tří let. Novým rizikem je určité riziko, které dříve neexistovalo, resp. nově je na rozdíl od předchozí blokované výjimky, definováno i jako riziko, které dříve existovalo, ale podstatně se změnil jeho charakter, a proto není možné dopředu určit jaký upisovací objem je nezbytný ke krytí tohoto rizika. Komise proto stanovila přechodnou tříletou lhůtu, která by měla být dostatečná pro to, aby se ukázalo, zda je vytváření poolů nezbytné pro krytí těchto nových druhů rizik.

Další změnou oproti předchozí blokované výjimce, je samotný výpočet podílu na trhu za účelem sladění s ostatními pravidly hospodářské soutěže pro horizontální dohody. Zohledňují se hrubé příjmy z pojistného jak v rámci skupiny, tak nově i mimo ni.⁹⁵ V praxi také často docházelo k tomu, že soutěžitelé příliš nedbali výpočtů tržních podílů a automaticky aplikovali výjimku na skupinu soupojištění/souzajištění. Komise ve svém Sdělení upozorňuje na takové slepé využívání výjimky a na nutnost správně definovat relevantní trh. Zde bych se ovšem částečně zastala pojistitelů, kteří již v průběhu veřejné debaty o podobě nového nařízení o blokované výjimce v oblasti pojišťovnictví, namítali, že vymezení relevantního trhu je často dosti obtížné, a proto by

⁹⁵ Článek 6 odst. 3, nařízení č. 267/2010.

mělo být úlohou Komise tento trh definovat. Ve výsledku ale byli jen odkázáni na aplikaci Sdělení Komise o definici relevantního trhu.⁹⁶

Stejně jako u ostatních druhů výjimek je Komise oprávněna odejmout výhodu plynoucí z dané výjimky, pokud zjistí, že dohoda má dopady neslučitelné s článkem 101 odst. 3 SFEU. Stejně oprávnění má i soutěžní orgán členského státu, má-li dohoda dopady neslučitelné na území tohoto státu.

Přechodné období, během kterého musí pojistitelé uvést do souladu již existující dohody, resp. je ukončit, trvalo až do 30. 9. 2010. Po tomto datu již nelze v žádném případě spoléhat na předchozí blokovou výjimku a napříště se bezvýjimečně aplikuje úprava nová.

Doba platnosti nařízení o blokové výjimce byla stanovena na dobu sedmi let, do 31.3.2017.

4.3.2 Nařízení Rady č. 487/2009 o použití čl. 81 odst. 3 na určité kategorie dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví letecké dopravy

Liberalizační snahy u letecké dopravy probíhaly postupně až od konce 80. let. Přesto však letectví zůstávalo doménou jednotlivých členských států a úpravou různých mezinárodních smluv a organizací.⁹⁷ Zlomovým bodem bylo rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci *Nouvelles Frontières*,⁹⁸ kde Soud zdůraznil, že pravidla hospodářské soutěže se rovněž vztahují na leteckou dopravu, ale vzhledem k neexistenci prováděcích komunitárních předpisů k ustanovení Smlouvy o kartelovém zákazu, bude v pravomoci národních soutěžních úřadů, popř. soudů členských států, aby prohlásili danou dohodu za neslučitelnou a neplatnou od samého počátku. Komise tedy neměla žádnou pravomoc, jak do takových zakázaných ujednání zasáhnout.

⁹⁶ Sdělení Komise o definici relevantního trhu pro účely práva hospodářské soutěže Společenství (OJ 97/C 372/03).

⁹⁷ Mezi nejvýznamnější mezinárodní smlouvy lze zařadit Chicagskou úmluvu zřizující Mezinárodní asociaci leteckých dopravců (IATA).

⁹⁸ Rozhodnutí ESD ve věci č. C 209-213/84 *Ministère Public v. Asjes (Nouvelles Frontières)*, [1986] ECR 1425.

Následovala řada předpisů o aplikaci článků 101 a 102 SFEU. Základním dokumentem bylo nařízení č. 3975/87,⁹⁹ na základě kterého získala Komise výlučné oprávnění aplikovat a vynucovat dodržování soutěžních předpisů i v oblasti letecké dopravy a dle následujícího nařízení č. 3976/87¹⁰⁰ získala také oprávnění vydávat blokové výjimky. Toto zmocnění se vztahovalo výlučně na dopravu mezi letišti nacházející se na území Evropského společenství.

Důležitým momentem ve vývoji aplikace soutěžního práva na leteckou dopravu bylo vydání rozsudku Evropským soudním dvorem ve věci *Open Skies*,¹⁰¹ kde Komise napadla národnostní klauzule ve dvoustranných dohodách členských států se třetími zeměmi (především s USA) z důvodu neslučitelnosti s článkem 43 Smlouvy o ES. Soud prohlásil, že Komise je oprávněna aplikovat komunitární předpisy také na dvou a vícestranné dohody v letecké dopravě a že je oprávněna vyjednávat i se třetími zeměmi. Evropská unie následně vydala nařízení č. 847/2004¹⁰² upravující podrobnosti sjednávání smluv se třetími zeměmi v rámci letecké dopravy.

Po účinnosti nařízení č. 1/2003, procesní otázky přešly pod toto nařízení. Další změnu přineslo nařízení č. 411/2004, které stanovilo, že se pravomoci Komise vztahují na všechny letecké trasy, tzn. i na ty, které se nacházejí mimo území Evropské unie.

Od konce 80. let přijala Komise několik nařízení o blokových výjimkách – např. nařízení č. 1617/1993 změněné nařízením č. 1459/2006,¹⁰³ které upravovalo výjimku pro tarify osobní letecké dopravy, letištní časy a plánování letových řádů. Jeho platnost však definitivně vypršela k 31. 10. 2007 a nebylo již více obnoveno a bude tak záležet na vlastním posouzení dohod a jejich ne/souladu s článkem 101 SFEU.

⁹⁹ Nařízení Rady (EHS) č. 3975/87 ze 14. prosince 1987 kterým se stanoví postup pro použití pravidel hospodářské soutěže pro podniky v odvětví letecké dopravy (OJ 1987 L374).

¹⁰⁰ Nařízení Rady (EHS) č. 3976/87 ze dne 14. prosince 1987 o použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví letecké dopravy (OJ 1987 L374/9).

¹⁰¹ Rozhodnutí ESD ve věci č. C 466, 476/98 *Commission v UK, Germany and others*, [2002] ECR I-9427.

¹⁰² Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 847/2004 ze dne 29. dubna 2004 o sjednávání a provádění dohod mezi členskými státy a třetími zeměmi o leteckých službách (OJ 2004 L164/1).

¹⁰³ Nařízení Komise č. 1459/2006 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na některé kategorie dohod a jednání ve vzájemné shodě, pokud jde o konzultace o tarifech pravidelné letecké osobní dopravy a přidělování letištních časů na letištích (OJ 2006 L272/3).

Jedinou specifickou úpravou zůstalo nařízení č. 487/2009,¹⁰⁴ které od 1. 7. 2009 nahradilo nařízení č. 3976/87. Nařízení Rady č. 487/2009 se vztahuje na leteckou dopravu v rámci Evropské unie a na dopravu mezi Evropskou unií a třetími zeměmi. Dále zmocňuje Komisi k přijetí blokových výjimek pro určité kategorie dohod a to zejména takových, které mají za cíl, některý z cílů uvedených v článku 2 – např. společné plánování a koordinaci letových řádů, přidělování volných letištních časů (slotů) nebo společné provozování nových pravidelných leteckých linek. Blokované výjimky vydané Komisí mají být vydány jen na určité období a měly by vymezit i tvrdé klauzule nebo omezení, které musí být obsaženy v dohodě.

V současnosti žádná bloková výjimka dle nařízení Rady vydána nebyla a Komise ani neprojevila snahu nějakou takovou výjimku v blízké budoucnosti vydat. Podle mého názoru není vyloučeno, že nakonec k úpravě nové blokové výjimky dojde, ale např. u dohod mající za cíl plánování a koordinaci letových řádů, to nevidím jako příliš reálné. Již jednou nechala Komise tento druh výjimky vypršet a nezdá se mi tedy příliš pravděpodobné, že by tak znovu vyjímala takový druh dohod. Nicméně u ostatních kategorií ujednání dle článku 2 nařízení, nelze iniciativu Komise vyloučit a je zřejmě správné, že zde v současnosti existuje zmocňující nařízení Rady, které tak nechává prostor Komisi, aby v případě nutnosti adekvátně reagovala.

4.3.3 Nařízení Rady č. 1184/2006 o použití určitých pravidel hospodářské soutěže na produkci zemědělských produktů a obchod s nimi

Zemědělství jakožto součást společné zemědělské politiky je jednou z nejvýznamnějších a bohužel také jednou z nejnákladnějších politik Evropské unie.¹⁰⁵ Jedním ze způsobů, jak docílit cílů vytyčených ve Smlouvě o fungování Evropské unie, je i zavádění společných pravidel hospodářské soutěže.¹⁰⁶ Zároveň je ale aplikace obecných pravidel hospodářské soutěže – tzn. článku 101 a násl. SFEU – značně omezena. Článek 42 SFEU totiž stanoví, že: „*Ustanovení kapitoly týkající se pravidel*

¹⁰⁴ Nařízení Rady č. 487/2009 ze dne 25. května 2009 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na některé kategorie dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví letecké dopravy (OJ 2009 L148/1).

¹⁰⁵ V současné době činí výdaje na společnou zemědělskou politiku více než cca. 55 mld. EURO ročně, což představuje více než 40% celkového rozpočtu EU.

¹⁰⁶ Články 38, 39, 40 SFEU.

hospodářské soutěže se vztahují na zemědělskou produkci a obchod zemědělskými produkty pouze v rozsahu, který podle čl. 43 odst. 2 a způsobem v něm stanoveným vymezi Evropský parlament a Rada, ..., .“

Rada v nařízení č. 1184/2006, nahrazující původní nařízení č. 26/1962, vymežila rozsah použití soutěžního práva v sektoru zemědělství pro zemědělské produkty. Těmi se rozumějí produkty rostlinné a živočišné výroby a rybolovu. Podrobněji jsou pak vymezeny v Příloze I ke Smlouvě o fungování Evropské unie. Kartelový zákaz tak se nevztahuje na:¹⁰⁷

- a) dohody, které tvoří nedílnou součást vnitrostátní organizace trhu. Domnívám se, že praktický dopad tohoto ustanovení je v současnosti mizivý, neboť většina zemědělské produkce je organizována na komunitární úrovni, a proto se uplatní pouze u výrobků, které nejsou zahrnuty v Příloze I ke Smlouvě (např. brambory¹⁰⁸) anebo u přetrvávajících vnitrostátních organizací trhu.
- b) dohody, které jsou nezbytné k dosažení cílů dle článku 39 SFEU. Mezi cíle společné zemědělské politiky patří např. stabilizovat trhy nebo zajistit spotřebitelům dodávky za rozumné ceny. Evropský soudní dvůr již v několika případech¹⁰⁹ vyslovil názor, že se tato výjimka má vykládat restriktivně a je proto nutné, aby posuzovaná dohoda vedla k dosažení všech cílů společné zemědělské politiky, tak jak jsou vyjádřeny ve Smlouvě o fungování Evropské unie. Podmínka splnění všech pěti cílů je poměrně dosti nereálná a zdá se, že v praxi je opět vyjmutí takové kategorie dosti nedosažitelné.
- c) vzájemné dohody mezi zemědělci, zemědělskými sdruženími nebo mezi svazy zemědělských sdružení, pokud pocházejí z jednoho členského státu, týkají se produkce nebo prodeje zemědělských produktů a nikoliv povinnosti

¹⁰⁷ Nařízení č. 1184/2006 – článek 2 odst. 1.

¹⁰⁸ Rozhodnutí Komise ve věci New Potatoes, OJ 1988 L 59/25. Komise v tomto případě rozhodla, že dohody mezi několika francouzskými pěstiteli nových brambor neporušují ustanovení čl. 81 odst. 1 SES, neboť jsou součástí vnitrostátní organizace trhu a žádná podobná organizace na komunitární úrovni neexistuje.

¹⁰⁹ Rozhodnutí ve věci č. T-217/03 a T-245/03 FNCBV v Commission (French Beef), Rozhodnutí ve věci č. C 399-93 Oude Luttikhuis v Coberco; Rozhodnutí ve věci č. 71/74 Frubo v Commission, [1974] ECR 1031.

účtovat určité ceny a pokud tím není bráněno hospodářské soutěži nebo nejsou ohroženy cíle společné zemědělské politiky,¹¹⁰ jak vyplývá z článku 2 odst. 1 věty druhé nařízení. Povaha tohoto ustanovení byla sporná od samého počátku, neboť nebylo jasné, zdali pouze upřesňuje, na jaké druhy dohod se mají na první dvě výjimky vztahovat, anebo zdali formuje samostatnou výjimku. Nakonec Evropský soudní dvůr rozhodl, že se jedná o samostatnou výjimku.

Pokud se nejedná ani o jeden druh dohod vymezený v Nařízení, bude se na takovou dohodu plně aplikovat článek 101 SFEU, a proto zde bude i možnost, aby dohoda byla vyňata z kartelového zákazu splněním podmínek odstavce třetího anebo některé z blokových výjimek.

Výlučnou pravomoc rozhodovat, které dohody budou vyjmuty z aplikace soutěžních předpisů má Komise. Jednotlivé členské státy zde mají pouze poradní, resp. konzultační hlas. Rozhodnutí Komise je v konečné fázi přezkoumatelné Soudním dvorem.

V českém právním řádu byla výjimka v sektoru zemědělství rovněž upravena, ale přes její nesrozumitelnost a nadbytečnost byla nakonec ze zákona o ochraně hospodářské soutěže zcela vypuštěna (viz podkapitola 2.3.3 – výjimka pro dohody odbytových organizací a sdružení zemědělských výrobců).

4.3.4 Nařízení Rady č. 169/2009 o uplatňování pravidel hospodářské soutěže v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách

Vzhledem k zvláštním rysům dopravy se na toto odvětví neaplikují pouze obecná pravidla hospodářské soutěže, ale také sektorová bloková výjimka. Tři druhy dopravy, železniční, silniční a po vnitrozemských vodních cestách, byly jako jedny z prvních dopravních odvětví upraveny v samostatné blokové výjimce, v nařízení č.

¹¹⁰ Tento výklad ostatně vychází i z judikatury Evropského soudního dvora – viz rozhodnutí ve věci Milchförderungsfonds OJ 1985 L 35/35, odst. 21.

1017/68,¹¹¹ které bylo v roce 2009 z důvodu srozumitelnosti a přehlednosti přepracováno v nové nařízení č. 169/2009.¹¹²

Bloková výjimka se dle nařízení vztahuje na:

- a) technické dohody dle článku 2 nařízení. Technické dohody jsou dohody, které mají za cíl dosažení technických zlepšení nebo technickou spolupráci, pokud přispívají ke zlepšení produktivity. V pravomoci Rady je rozšířit nebo zúžit takový seznam dohod vyjmutých ze zákazu. Příkladem takové technické dohody by mohla být dohoda o společném využívání dopravních prostředků nebo koordinace jízdnicích řádů návazných tras.
- b) dohody zaměřené na vytvoření nebo fungování seskupení podniků dle článku 3, jejichž cílem je provádění dopravních činností (včetně společného financování, společné provozování dopravy nebo pořizování dopravních značení pro společné používání). Tato výjimka se ale vztahuje pouze na dopravu silniční a po vnitrozemských vodních cestách a nikoliv na železniční dopravu. Podmínkou pro takové vynětí je, že celková přepravní kapacita takových skupin malých a středních podniků nepřesahuje stanovenou maximální hodnotu (10.000 t u silniční dopravy, 500.000 t u vnitrozemské vodní dopravy) a zároveň, že přepravní kapacita jednotlivých podniků nepřesahuje 1000 t u dopravy po silnici a 50.000 t u dopravy po vnitrozemských vodních cestách. Nicméně dohody, které překročí stanovené limity, mohou být i přesto přípustné a způsobilé pro vynětí na individuální bázi dle článku 101 odst. 3 SFEU, pokud budou jinak splňovat podmínky obsažené v nařízení.

Stávající dohody, které by nesplňovaly podmínky pro vyjmutí ze zákazu dle článku 101 odst. 3, musí být do 6-ti měsíců uvedeny do souladu. To se ovšem týká jen dohod, které již existovaly k datu přistoupení v roce 1995 anebo v přístupovém roce 2004.

¹¹¹ Nařízení Rady č. 1017/68 ze dne 19. července 1968 o uplatňování pravidel hospodářské soutěže v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách (OJ 1968 L175/1).

¹¹² Nařízení Rady č. 169/2009 ze dne 26. února 2009 o uplatňování pravidel hospodářské soutěže v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách (OJ 2009 L61/1).

Železniční doprava stále ještě není zcela liberalizovaná. Evropská unie se tak snaží tento trh více otevřít a umožnit přístup na trh i jiným soutěžitelům a to především prostřednictvím vydaných směrnic. Počátkem 21. století vydala Komise tzv. první železniční balíček, v roce 2004 druhý železniční balíček a následně v roce 2007 třetí železniční balíček, který by měl završit snahu Komise otevřít železniční dopravu i pro konkurenci a mimo jiné upravuje i práva pasažérů.

4.3.5 Námořní doprava

Námořní doprava v minulosti vycházela z nařízení Rady č. 4056/1986, které se aplikovalo pouze na tzv. určité dohody mezi členy liniové konference a na dohody mezi uživateli a liniovými konferencemi nebo jen mezi uživateli. Liniovými konferencemi se rozumí skupina lodních dopravců, která provozuje mezinárodní liniovou přepravu zboží na trase v rámci stanovených zeměpisných hranic a která má dohodu, na základě které provozují dopravci liniovou dopravu dle dohodnutých sazeb a dle jiných podmínek. Nařízení se nevztahovalo na tzv. trampovou dopravu (doprava zboží plavidly využívanými jedním či více zasílateli, kde cena přepravy je určována dle nabídky a poptávky).

I přes dobrý úmysl Komise, podpořit hospodářskou soutěž v tomto odvětví, stále častěji docházelo k protisoutěžním dohodám (cenové dohody, rozdělování trhu) mezi členy liniových konferencí a postupně se ukazovalo,¹¹³ že spíše než impulsem k rozvinutí soutěže, je předmětné nařízení živnou půdou pro rozvoj různých protisoutěžních praktik. Proto bylo toto nařízení k říjnu 2006 zrušeno,¹¹⁴ s odůvodněním, že bloková výjimka pro dohody mezi členy liniových konferencí si nezasluhuje ochranu o nic více než ostatní odvětví průmyslu. V současné době se na liniové konference plně aplikuje článek 101 SFEU a doprovodné Pokyny Komise¹¹⁵ mající usnadnit posouzení zdali jsou dohody slučitelné s článkem 101 SFEU.

¹¹³ Rozhodnutí ve věci French/West African Ship Owners Conference (1992 OJ L 134/1); Far Eastern Freight Conference (1994 OJ L 378/17).

¹¹⁴ Nařízení Rady č. 1419/2006, kterým se zrušuje nařízení č. 4056/86, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článkům 85 a 86 Smlouvy v námořní dopravě, a mění nařízení č. 1/2003, pokud jde o rozšíření jeho působnosti na kobotáž a trampovou dopravu (OJ 2006 L269/1).

¹¹⁵ Pokyny o použití článku 81 Smlouvy o ES v námořní dopravě (OJ 2008 C245/02).

Dále Komise upravila výjimku pro dohody uzavírané mezi členy konsorcia, která se ale nevztahovala na společné určení dopravních sazeb.¹¹⁶ Konsorciem je dohoda mezi přepravci, kteří poskytují služby mezinárodní liniové lodní dopravy a to výhradně nákladní (zejména v kontejnerech) se snahou o spolupráci ve společném provozování námořní dopravy a za účelem racionalizace některých operací pomocí různých technických provozních či jiných opatření. Mezi vyňaté dohody tak patřila např. spolupráce spočívající ve společném využívání počítačového programu nebo koordinace plavebních jízdů. Další podmínkou bylo nepřekročení určitého podílu na trhu. Pokud by neexistovala účinná konkurence mimo konferenci, byla Komise oprávněna výhodu blokové výjimky odejmout.

To vše je dnes ale již jen minulostí, neboť doba platnosti nařízení vztahujícího se na konsorcia – nařízení Komise č. 823/2000 – vypršela 25. 4. 2010. Po tomto datu bylo nahrazeno novým nařízením č. 906/2009.¹¹⁷ Zmocnění k úpravě blokově vyjmutých dohod nalezneme v nařízení Rady č. 246/2009.¹¹⁸ Komise zohlednila pozitivní přínosy liniových konsorcií, neboť zlepšují produktivitu a kvalitu služeb díky racionalizaci a úsporám z rozsahu, a proto si i nadále obhájí svou vlastní blokovou výjimku. Toto nařízení se však napříště nevztahuje již jen na kontejnerovou dopravu, ale na veškerou nákladní mezinárodní liniovou dopravu, je-li poskytována z jednoho nebo do jednoho či více přístavů Společenství.

Bloková výjimka se vztahuje na následující činnosti konsorcia:¹¹⁹

- a) společné provozování služeb liniové dopravy;
- b) uzpůsobení kapacity výkyvům nabídky a poptávky;
- c) společné provozování přístavních terminálů;
- d) jiné pomocné činnosti k činnostem výše uvedeným.

¹¹⁶ Nařízení Rady č. 479/92; Nařízení č. 870/95; Nařízení Komise č. 823/2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na některé kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě mezi společnostmi liniové dopravy (konsorcii).

¹¹⁷ Nařízení Komise č. 906/2009 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě mezi společnostmi liniové dopravy (konsorcii).

¹¹⁸ Nařízením Rady č. 246/2009 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě mezi společnostmi liniové dopravy (konsorcii).

¹¹⁹ Článek 3, Nařízení Komise č. 906/2009.

Nově byla snížena hodnota maximálního tržního podílu na 30% a definována tvrdá omezení jako stanovování cen, rozdělování trhu, omezení prodeje, atd. Další podmínkou vynětí je existence možnosti vystoupit z konsorcia po uplynutí výpovědní lhůty. Nikdo tedy nesmí být ke členství nucen, jinak by taková dohoda nebyla způsobilá pro blokové vynětí. Doba platnosti nového nařízení byla stanovena na dobu 5-ti let, do 25. 4. 2015.

Lze proto shrnout, že v současnosti se u námořní dopravy uplatňuje specifický režim na liniová konsorcia dle nařízení č. 906/2009. Na liniové konferenci se již více neaplikuje zvláštní bloková výjimka, ale v celém rozsahu se na ně vztahují soutěžní komunitární předpisy. Na liniovou dopravu, kobotáž (námořní doprava mezi přístavy v jednom členském státě) a trampovou dopravu se použijí Pokyny Komise, které především vymezují relevantní trh a způsob výpočtu tržních podílů. Dle těchto Pokynů se článek 101 SFEU nepoužije u technických dohod, dohod o výměně informací a dohod o společném fondu. Pokyny se nevztahují na přepravu osob.

Zvláštností je, že Komise stanovila dobu použitelnosti Pokynů na období 5-ti let (tzn. do 17.10.2013). Tím jen zdůraznila, že mají především za cíl usnadnit soutěžitelům přechod z režimu blokové výjimky na režim vlastního posuzování dohod a jejich souladu či nesouladu s ustanoveními Smlouvy.

Znovuobnovení výjimky pro liniová konsorcia hodnotím pozitivně, neboť již v předchozích letech se projevily přínosy takových spojení pro hospodářskou soutěž (větší efektivita, úspory z rozsahu, apod.), a proto nevidím důvod, proč by neměly být vyjmuty z kartelového zákazu i nadále. Souhlas se znovuobnovením výjimky vyjádřily i různé odborné organizace a podniky v průběhu konzultací o podobě nového nařízení. Dále bych vyzdvihla vyjasnění pravidel při výpočtu a použití podílu na trhu, což by mělo ulehčit pozici dotčeným soutěžitelům. Snížení hranice tržního podílu o 5% na 30% není jen kosmetickou úpravou, ale spíše preventivním opatřením proti případnému zneužívání dominantního postavení a uzavírání trhu. Teprve následující období ukáže, zdali jde o změnu přínosnou či nikoliv. Stanovení doby platnosti na 5 let se mi zdá přiměřené a po této době bude opět možno provést důkladnou revizi a zhodnocení nynější úpravy.

4.4 Nařízení Komise č. 772/2004 o použití čl. 81 odst. 3 na určité kategorie dohod o převodu technologií

V oblasti převodu práv duševního vlastnictví přijala Komise, na základě nařízení Rady č. 19/65,¹²⁰ blokovou výjimku pro dohody o převodu technologií s účinností od 1. 5. 2004 ve formě nařízení č. 772/2004.¹²¹ Ačkoliv platnost původní blokové výjimky pro dohody o převodu technologií¹²² měla vypršet až k 31. 12.2006, Komise již pět let před tímto datem zahájila veřejnou diskusi o podobě nového nařízení.¹²³ Obávala se (a oprávněně), že s ohledem na plánované zrušení nařízení č. 17/62, se stane příliš zastaralým se svým striktním přístupem k licenčním dohodám a systémem šedých klauzulí.¹²⁴ Souběžně s novým nařízením vydala Komise i doprovodné pokyny¹²⁵ pro posuzování dohod o převodu technologií a použití článku 101 SFEU na takové kategorie dohod.

Předmětem dohody o převodu technologií je udělení licence na určitou technologii, kterou může být např. patent, know-how nebo autorská práva k programovému vybavení, přičemž je podmínkou, aby právě technologie, jež je předmětem dohody, byla používána k výrobě smluvních výrobků. Dohoda o převodu technologií, aby byla způsobilá pro vynětí, může být uzavřena pouze mezi dvěma stranami a musí umožňovat výrobu smluvních výrobků. Vícestranné dohody jsou z rozsahu blokové výjimky výslovně vyloučeny a stejně tak i sublicenční smlouvy a tzv. technologické pooly¹²⁶ (dohody nabízející skupinu technologií třetí straně k užívání).

¹²⁰ Nařízení Rady č. 19/65 ze dne 2. března 1965 o použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod a jednání ve vzájemné shodě (OJ 1965 36/533).

¹²¹ Nařízení Komise č. 772/2004 o použití čl. 81 odst. 3 na určité kategorie dohod o převodu technologií (OJ 2004 L123/11).

¹²² Nařízení Komise č. 240/96 ze dne 31. ledna 1996 o použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií (OJ 1996 L31/2).

¹²³ Commission Evaluation Report on the transfer of technology block exemption regulation no. 240/96 – COM (2001) 786.

¹²⁴ Ibid – bod 191.

¹²⁵ Commission Notice – Guidelines on the application of Article 81 of the EC Treaty to technology transfer agreements (OJ 2004 C101/02).

¹²⁶ Bod 1, Nařízení Komise č. 772/2004. To ale neznamená, že vícestranné dohody o převodu technologií jsou automaticky zakázány. Mohou totiž splňovat podmínky jiných blokových výjimek.

Práh podílů na trhu je odstupňován podle toho, zda se jedná o dohodu mezi soutěžícími (maximální společný 20-ti procentní tržní podíl na relevantním trhu) nebo nesoutěžícími podniky (maximální 30-ti procentní tržní podíl). Určité zmírnění těchto poměrně striktních hraničních pravidel lze spatřovat v možnosti požívat výhod z výjimky ještě po dobu následujících dvou let od doby, kdy byla hranice tržního podílu překročena.¹²⁷ Výše prahových podílů jsou zde stejné jako u blokových výjimek pro vertikální dohody a dohody o výzkumu a vývoji. Nejde o náhodu, ale o snahu Komise sjednotit pravidla pro dohody v oblasti práv duševního vlastnictví. Dohody mezi poskytovatelem a nabyvatelem licence totiž velmi úzce souvisí i s následujícími dohodami mezi nabyvatelem licence a kupujícími – tzn. s dohodami, které nespádají pod rozsah blokové výjimky pro převod technologií, ale které mohou spadat pod rozsah blokové výjimky pro vertikální dohody a být tak také vyjmuty ze zákazu. Je žádoucí, aby nabyvatel licence mohl své výrobky, při kterých využil převedenou technologii, využít i při následné distribuci a nebyl omezován kartelovým zákazem anebo distribučními (protisoutěžními) podmínkami majitele licence.

Účinnost nařízení byla stanovena na dobu 10 let – do 30. 4. 2014, ale pokud práva z patentu, know-how nebo z jiného duševního vlastnictví pozbudou své ochrany dříve (např. uplynutím ochranné doby, nebo se know-how stane všeobecně známé), zaniká s tím zároveň i možnost používat výjimku na předmětnou dohodu.

Černé klauzule¹²⁸ jsou vlastně odrazem černých klauzulí ve vertikální blokové výjimce a rozlišují se podle toho, zda se jedná o soutěžící (např. rozdělování trhu, zákazníkům) nebo nesoutěžící podniky (např. omezování určení ceny, pokud se nejedná o maximální nebo doporučenou cenu).

K odejmutí výhod¹²⁹ z blokové výjimky je opět oprávněna jak Komise, tak členský stát (resp. příslušný orgán pro hospodářskou soutěž – v České republice by to byl Úřad pro ochranu hospodářské soutěže), na jehož území má dohoda dopady neslučitelné s článkem 101 odst. 3 SFEU.

Odpověď na otázku, proč se vůbec Rada a Komise rozhodly pro úpravu výjimky v oblasti práv duševního vlastnictví, nám dává samotné nařízení, když zdůvodňuje, že,

¹²⁷ Ibid – čl. 8 odst. 2.

¹²⁸ Ibid – čl. 4.

¹²⁹ Ibid – čl. 6.

udělení licence pro určitou technologii může snížit zbytečné zdvojení výzkumu nebo také usnadnit rozšiřování technologií.¹³⁰

Celkově lze vítat rozšíření blokové výjimky i na autorská práva k programovému vybavení (software copyright). Ty v předchozí úpravě zahrnuty nebyly, ale vzhledem k jejich rostoucímu významu a využívání různých softwarových programů při výzkumu se Komise rozhodla jej podřadit pod novou blokovou výjimku. Poměrně komplikovaným se zdá být výpočet tržních podílů, neboť často musí obě dvě strany v okamžiku uzavírání dohody pouze odhadovat, jak vysoký bude jejich podíl u zcela nových technologií (u kterých nelze vycházet z dat předchozího roku) a zdali v následujících letech nepřekročí stanovenou prahovou hodnotu. Při překročení hodnoty tržního podílu se sice použije bloková výjimka po přechodnou dobu v délce dvou let, ale i tak se mi zdá vázání dohod na tržní podíly příliš přísné a to především u nových technologií, kde soutěžitelé mohou snadno a rychle získat velkou část trhu, ale zároveň se tak vystavují riziku vypadnutí z rozsahu výjimky. Vhodnější by podle mého názoru bylo, kdyby se přinejmenším u zcela nových technologií uplatňovaly méně přísnější pravidla – tzn. vyšší hodnoty tržních podílů anebo delší přechodná doba po překročení hranic podílů.

¹³⁰ Ibid – bod 5.

5. Sektorová soutěžní pravidla

Rozsah použití článku 101 SFEU je omezený. Nevztahuje se např. na určitá odvětví, která mohou být z jeho rozsahu vyjmuta na základě článku 346 SFEU, který stanoví, že: „každý členský stát může učinit opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi; tato opatření nesmí nepříznivě ovlivnit podmínky hospodářské soutěže na vnitřním trhu s výrobky, které nejsou určeny výlučně k vojenským účelům.“

Některé sektory jsou tak z aplikace soutěžních pravidel téměř vyjmuty. Spadá sem např. oblast zemědělství, atomové energie¹³¹ nebo vojenského vybavení. Zvláštní pravidla se až do 23. 7. 2002 uplatnila i na trh s uhlím a ocelí (dle Smlouvy o založení Evropského Společenství uhlí a oceli článků 65 a 66), ale po tomto datu, kdy platnost Smlouvy vypršela, se již v plném rozsahu použijí komunitární i národní soutěžní předpisy.¹³²

U tzv. regulovaného průmyslu (např. poštovní služby, telekomunikace, energie) se sice soutěžní pravidla¹³³ uplatní, ale vzhledem k tomu, že se jedná o poskytování služeb veřejnosti, poskytování tzv. veřejných statků, je použití soutěžních pravidel do určité míry odlišné od jiných oblastí průmyslu. Tato regulovaná odvětví jsou totiž často upravena národními právními předpisy a podléhají většinou i svým domácím regulačním úřadům.¹³⁴ Otázkou tedy zůstává, do jaké míry se na tato regulovaná odvětví průmyslu použijí i komunitární soutěžní předpisy. To bude záležet především na rozsahu samotné regulace. Tzn., zdali národní úprava ponechává určitý prostor pro

¹³¹ DABBAH M. M. *EC and UK Competition law: commentary, cases, materials*. Cambridge University Press 2004, s. 128.

¹³² Communication from the Commission concerning certain aspects of the treatment of competition cases resulting from the expiry of the ECSC Treaty (2002/C 152/03).

¹³³ Rozhodnutí ve věci T-228/97 *Irish Sugar v. Komise*, 1999 ECR – II 2969, odst. 130.

¹³⁴ Např. v České republice je energetický sektor podřízen dohledu Energetického regulačního úřadu.

autonomní soutěžní jednání.¹³⁵ Pokud ano, aplikuje se paralelně vedle národní právní úpravy i ustanovení Smlouvy o fungování Evropské unie.

Dalším problémem u těchto regulovaných odvětví průmyslu je, že se často jedná o státní monopoly nebo o podniky vlastněné z většiny státem, kde konkurence je nulová, popř. téměř minimální. Liberalizace a demonopolizace těchto odvětví probíhá pomalu a postupně a vzhledem k tomu, že se jedná o poskytování služeb veřejnosti, je zvláštní ochrana na místě a nemůžeme zde aplikovat soutěžní předpisy v plném rozsahu tak jako u jiných odvětví.

Pojem služeb obecného hospodářského zájmu není ve Smlouvě o fungování Evropské unie nijak definován, pouze z článku 106 odst. 2 SFEU lze vyčíst: „*Podniky pověřené poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu, ..., podléhají pravidlům obsaženým ve Smlouvách, ..., pokud uplatnění těchto pravidel nebrání právně nebo fakticky plnění zvláštních úkolů, které jim byly svěřeny.*“ Podobné znění nalezneme i v zákoně o ochraně hospodářské soutěže v § 1 odst. 3: „*Na soutěžitele, kteří na základě zvláštního zákona nebo na základě rozhodnutí vydaného podle zvláštního zákona poskytují služby obecného hospodářského významu, se tento zákon vztahuje, jen pokud jeho uplatnění neznemožní poskytování těchto služeb*“.

Dle Sdělení Komise¹³⁶ se službami obecného hospodářského zájmu rozumí služby ekonomické povahy, ke kterým Společenství nebo členské státy přiřazují specifické povinnosti provozovatelů veřejných služeb podle kritéria veřejného zájmu, což je definice opět poměrně abstraktní, a proto je podle mého názoru vhodnější zkoumat vždy konkrétní případ, anebo využít příslušný dokument Komise. Tak je tomu např. v oblasti pojišťovnictví, kde ve Sdělení Komise se stanoví, že služby všeobecného hospodářského zájmu spočívají zejména v poskytování a zachování všeobecné veřejné poštovní služby.¹³⁷

¹³⁵ PETR M. Uplatnění soutěžního práva v oblasti telekomunikací z hlediska judikatury. *Jurisprudence*. 7/2006, s. 14.

¹³⁶ Příloha I, Sdělení Komise – Bílá kniha o službách obecného zájmu (KOM 2004, 374).

¹³⁷ Kapitola 8, Sdělení Komise o použití pravidel hospodářské soutěže na poštovní odvětví a posouzení některých opatření státu týkajících se poštovních služeb (98/C 39/02).

5.4 Poštovní sektor

Poskytování poštovních služeb (např. přeprava poštovních zásilek) je jedním z tzv. regulovaných odvětví průmyslu. Spočívá v poskytování služeb obecného hospodářského zájmu – konkrétně v poskytování a zachování všeobecné veřejné poštovní služby dle Sdělení Komise.¹³⁸ Ze článku 106 odst. 2 SFEU vyplývá, že poštovní sektor bude podléhat pravidlům hospodářské soutěže, jen pokud tato pravidla nebrání plnění zvláštních úkolů.

Liberalizace tohoto sektoru probíhala od konce 80. let a to zejména pod vlivem přelomového rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Courbeau.¹³⁹ V tomto případě se Soud zabýval otázkou, zdali jsou v souladu s článkem 86 Smlouvy národní právní předpisy, které udělují výlučné právo poskytovat poštovní služby určitému subjektu a v jakém rozsahu se na takový monopol vztahují soutěžní pravidla. Soud nejprve zopakoval, že členský stát je dle článku 106 odst. 2 SFEU oprávněn udělit taková výlučná práva určitému subjektu a pokud je to nezbytné k zajištění plnění jemu svěřených úkolů, nebudou se na něj ani vztahovat ustanovení Smlouvy upravující hospodářskou soutěž. Otázkou tedy bylo, zdali v daném případě bylo omezení popř. i vyloučení soutěže opravdu nezbytné. Soud dospěl k závěru, který lze obecně využít v celém poštovním sektoru, že vyloučení soutěže není ospravedlnitelné a tím pádem je i v rozporu s článkem 106 odst. 2 SFEU, pokud se takové vyloučení soutěže týká poskytování určitých dodatečných služeb oddělitelných od tradičních poštovních služeb. Lze tedy shrnout, že poštovní monopoly jsou v souladu, ale jen co se týče poskytování určitých tradičních služeb, ale nikoli např. služeb jako je vyšší rychlost dodání, možnost změny adresáta po odeslání, apod.

Reakcí na vydaný rozsudek bylo obsáhlé prohlášení Komise,¹⁴⁰ kde se poprvé objevil návrh na postupné otevření trhu poštovních služeb, harmonizaci a na přesné stanovení služeb, které by byly vyhrazeny danému subjektu. V následujících letech to

¹³⁸ Sdělení Komise o použití pravidel hospodářské soutěže na poštovní odvětví a o posouzení některých opatření státu týkajících se poštovních služeb (98/C 29/02).

¹³⁹ Rozhodnutí ESD ve věci č. C-320/91 Corbeau, [1993] ECR I-2533.

¹⁴⁰ Zelená kniha o rozvoji jednotného trhu poštovních služeb - Green Paper on The Development of the Single Market for Postal Services COM (91) 476.

bylo potvrzeno nejprve v Pokynech Komise¹⁴¹ a nakonec v tzv. první poštovní směrnici č. 97/67¹⁴² a ve Sdělení Komise.¹⁴³ Směrnice především stanovila služby, které mohou být vyhrazeny pro tzv. poskytovatele všeobecných služeb. Následnými novelizacemi postupně docházelo k většímu a většímu otevírání trhu a došlo tak i k vypuštění ustanovení o vyhrazených službách. Namísto toho jsou členské státy oprávněny zavést mechanismy kompenzující poskytování všeobecných služeb.

Poslední novelizace směrnice (tzv. třetí poštovní směrnice¹⁴⁴) stanovila konečnou lhůtu pro úplné otevření trhu k 31. 12. 2010, popř. až k 31. 12. 2012 pro některé členské státy, mezi které patří i Česká republika, a stanovila zrušení posledních právních monopolů doposud existujících v tomto odvětví – např. došlo ke zrušení tzv. vyhrazených služeb spočívající v doručování zásilek do určité hmotnosti (konkrétně do 350 gramů, později již jen do 50 gramů).

Otevření trhu s poštovními službami hodnotím pozitivně, neboť se tím zvyšuje konkurence a zlepšuje se kvalita poskytovaných služeb a vzhledem k určitému vytěšňování prostředky elektronické komunikace, je určité zpružnění trhu více než nezbytné. Otázkou ale zůstává, nakolik se trh ve skutečnosti otevře a jaký faktický dopad to bude mít pro spotřebitele, neboť Komise ponechává prostor členským státům, aby poskytování poštovních služeb podrobily schválení nebo udělení licence.

5.2 Telekomunikace

Proces demonopolizace a deregulace telekomunikací byl především reakcí na všeobecný pokrok informačních technologií (především internetu, bezdrátových zařízení a digitální televize). Telekomunikací se rozumí přenos, příjem či jakékoliv

¹⁴¹ Guidelines for the Development of Community Postal Services (COM (93)247).

¹⁴² Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 97/67 o společných pravidlech pro rozvoj vnitřního trhu poštovních služeb Společenství a zvyšování kvality služby, která byla celkem již dvakrát novelizována a to směrnici č. 2002/39 a směrnici č. 2008/6.

¹⁴³ Sdělení Komise o použití pravidel hospodářské soutěže na poštovní odvětví a posouzení některých opatření státu týkajících se poštovních služeb (98/C 39/02).

¹⁴⁴ Směrnice č. 2008/06, kterou se mění směrnice 97/67/ES s ohledem na úplné dotvoření vnitřního trhu poštovních služeb Společenství.

vysílání zvuku, obrazu, signálu prostřednictvím radiových, optických, elektromagnetických či jiných systémů.

Sektor telekomunikací není vyjmut z aplikace soutěžních předpisů, ale existují zde určité výjimky – např. pro poskytovatele tzv. služeb obecného hospodářského zájmu dle článku 106 odst. 2 SFEU.

Proces postupného otevírání trhu s telekomunikacemi započal na konci 90. let. Základním právním dokumentem byla tzv. rámcová směrnice¹⁴⁵ odkazující na další čtyři specifické směrnice,¹⁴⁶ které byly změněny vydáním nového balíčku směrnic na konci roku 2009.¹⁴⁷

Základní zásady při aplikaci soutěžního práva na sektor telekomunikací nalezneme v Pokynech Komise,¹⁴⁸ které především vyjmenovávají kategorie dohod, u kterých je pravděpodobné, že budou porušovat článek 101 SFEU – např. horizontální dohody o poskytování pozemních zařízení a vyhrazených služeb. Návody pro posuzování jednoho z nejčastějších druhů dohod v odvětví telekomunikací – dohod o přístupu – pak nalezneme ve Sdělení Komise.¹⁴⁹

¹⁴⁵ Směrnice č. 2002/21 o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací (rámcová směrnice).

¹⁴⁶ Směrnice č. 2002/20 o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací (autorizační směrnice); Směrnice č. 2002/19 o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a jejich vzájemném propojení (přístupová směrnice); Směrnice č. 2002/22 o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (směrnice o univerzální službě); Směrnice č. 2002/58 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických telekomunikací (směrnice o soukromí a elektronických telekomunikací).

¹⁴⁷ Směrnice č. 2009/140, kterou se mění směrnice č. 2002/19, 2002/20, 2002/2; Směrnice č. 2009/136, kterou se mění směrnice č. 2002/22, 2002/58.

¹⁴⁸ Pokyny pro používání pravidel hospodářské soutěže Společenství v odvětví telekomunikací (91/C 233/02).

¹⁴⁹ Sdělení Komise o použití pravidel hospodářské soutěže na dohody o přístupu v odvětví telekomunikací (98/C 265/02, OJ 1998).

6. Evropská unie a Evropský hospodářský prostor

U států Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), které jsou členem Evropského hospodářského prostoru (EHP),¹⁵⁰ je typická úzká propojenost jejich soutěžních pravidel s komunitárním právním řádem. Spolupráce probíhá na úrovni Evropské komise a Kontrolního úřadu ESVO (EFTA Surveillance Authority). Pokud porovnáme jejich základní dokumenty: Smlouvu o fungování Evropské unie a Dohodu o Evropském hospodářském prostoru, zjistíme, že obsahují téměř totožná soutěžní pravidla a principy. Dohoda o EHP shodně stanoví kartelový zákaz, výjimku z něho, zneužívání dominantního postavení apod.¹⁵¹

Článek 53 odst. 3 Dohody o EHP by se dal přirovnat k článku 101 odst. 3 SFEU, neboť umožňuje nepoužití kartelového zákazu na dohody, které splňují podmínky tam stanovené. Bližší definice takových dohod je pak zajištěna Evropskou komisí a Kontrolním úřadem ESVO dle článku 55 odst. 1 Dohody o EHP.

Stejně jako bylo komunitární soutěžní právo modernizováno nařízením č. 1/2003, kdy byl opuštěn systém udělování individuálních výjimek, tak stejně tak bylo modernizováno soutěžní právo v rámci EHP. Hlavním cílem sladění pravidel EU a ESVO je zajištění jednotné aplikace soutěžních pravidel na celém území Evropského hospodářského prostoru a v neposlední řadě také zajištění jejich jednotného dodržování.

Klíčovým při rozdělení pravomocí a určení jurisdikce je článek 56 Dohody o EHP. V případě dopadu dohod výlučně na obchod mezi státy ESVO, je příslušný Kontrolní úřad ESVO. Pokud má dohoda vliv jak na obchod mezi členskými státy EU, tak na obchod mezi státy ESVO, je rozhodující tržní obrat podniků. Dosahuje-li obrat podniků na území států ESVO 33% a více jejich obratu na území, na které se vztahuje Dohoda o EHP, uplatní se jurisdikce Kontrolního úřadu ESVO.

¹⁵⁰ Evropské sdružení volného obchodu je tvořeno v současnosti čtyřmi státy: Norsko, Lichtenštejnsko, Island a Švýcarsko, z nichž ale pouze Norsko, Lichtenštejnsko a Island jsou součástí Evropského hospodářského prostoru.

¹⁵¹ Články č. 53 až 60 Dohody o EHP.

Blokové výjimky ESVO jsou vydávány na základě příslušných komunitárních výjimek a ve většině případů jsou téměř totožné.¹⁵² S drobnými odchylkami se tak i na trh v rámci EHP aplikují komunitární blokové výjimky a to konkrétně nařízení č. 330/2010 (vertikální dohody), nařízení č. 461/2010 (motorová vozidla), nařízení č. 772/2004 (dohody o převodu technologií), nařízení č. 2658/2000 (specializační dohody), nařízení č. 2659/2000 (dohody o výzkumu a vývoji), nařízení č. 169/2009 (železnice, silnice a vnitrozemské vodní cesty), nařízení č. 906/2009 (liniová konsorcia) a nařízení č. 267/2010 (pojišťovnictví).

¹⁵² Blokované výjimky jsou obsaženy v Příloze č. 14 k Dohodě o EHP.

7. Judikatura v oblasti ochrany hospodářské soutěže

Na závěr této práce se nelze alespoň okrajově nezmínit o některých soudních rozhodnutích, která ačkoliv samozřejmě nejsou obecně právně závazná, významně ovlivnila chápání, výklad a vývoj soutěžního práva.

7.1 Judikatura v Evropské unii

V rámci Evropské unie se na rozhodování podílí Evropský soudní dvůr (ESD) a také Soud prvního stupně (SPS), nazývaný po revizi Lisabonskou smlouvou Tribunál.

Jedním z klíčových pojmů při posuzování zakázaných či nezakázaných dohod dle článku 101 odst. 1 SFEU, je pojem (ne)zanedbatelný dopad. V tomto bodě se liší komunitární a naše národní úprava, neboť Smlouva o fungování Evropské unie takový výraz neobsahuje (a tudíž ani nedefinuje), ale náš zákon o ochraně hospodářské soutěže v § 3 odst. 1 stanoví, že dohody, jejichž dopad na hospodářskou soutěž je zanedbatelný, nejsou považovány za zakázané. Jak již bylo popsáno výše v kapitole o výjimce de minimis (viz podkapitola 2.3.1), vyvinul se takový výklad z rozhodnutí ve věci Völk v Vervaecke.¹⁵³ Evropský soudní dvůr posuzoval, zdali se při hodnocení zakázaných/nezakázaných dohod má brát v úvahu postavení, síla podniků na trhu. Vervaecke se v tomto případě domáhal určení neplatnosti uzavřené dohody o výhradní distribuci. Jelikož se ale obě dvě strany vyznačovaly jen nepatrným podílem na daném trhu, Evropský soudní dvůr rozhodl, že: „*Dohoda nepodléhá zákazu, obsaženém v článku 81 odst. 1 Smlouvy pokud má pouze zanedbatelný dopad na trh, pokud se vezme v úvahu slabá pozice, jakou má daný soutěžitel na trhu daného produktu.*“ V následujícím roce pak vydala Komise Oznámení o dohodách menšího významu, kde tak byla poprvé zakotvena doktrína de minimis.

V rozhodnutí ESD ve věci Brasserie de Haecht v Wilkin-Janssen¹⁵⁴ se soud zabýval dohodou o výhradním odběru mezi belgickým pivovarem a majiteli kavárny

¹⁵³ Rozhodnutí ve věci č. 5/69, Völk v Vervaecke, [1969] ECR 295.

¹⁵⁴ Rozhodnutí ESD ve věci čl 23/67, SA Brasserie de Haecht v Consorts Wilkin-Janssen, [1967] ECR 407.

Wilkin-Janssen a byl toho názoru, že dohoda se musí posuzovat v širším ekonomickém kontextu vzhledem k jiným podobným existujícím dohodám na trhu s pivem a nikoliv výhradně izolovaně. Pouhý fakt, že dohoda přesahuje hodnoty tržního podílu stanovené blokovou výjimkou, ještě nemusí automaticky znamenat, že se jedná dohodu zakázanou dle článku 101 odst. 1 SFEU, nebo že nespĺňuje podmínky článku 101 odst. 3 SFEU. Vždy je nutné individuální posouzení každé konkrétní dohody a jejich dopadů na trh.¹⁵⁵

Jedním z případů týkající se interpretace blokových výjimek byl případ *Automobiles Peugeot SA*,¹⁵⁶ kde SPS rozhodoval o žalobě proti rozhodnutí Komise o odejmutí blokové výjimky u dohod v odvětví motorových vozidel. Předmětem sporu byl výklad některých ustanovení nařízení o blokové výjimce v odvětví motorových vozidel. Dle znění odstavce 37 rozsudku, se soud přiklonil k názoru, že blokové výjimky je třeba vykládat úzce a že se vztahují na kategorie dohod jen v takovém rozsahu, který je nutný, nezbytný pro ochranu zájmů, jež jsou jejím předmětem. Z toho jednoduše vyplývá, že nařízení o blokové výjimce je třeba vykládat restriktivně a v žádném případě nelze interpretaci rozšiřovat její dosah. Dále také nelze přistoupit na názor, že by oznámení Komise (notices) mohly měnit všeobecně závazná ustanovení obsažená v nařízení.

Podobný názor zastávající restriktivní výklad blokových výjimek vyjádřil Evropský soudní dvůr i ve věci *Delimitis v Henninger Bräu*.¹⁵⁷ K tomu je ale třeba poznamenat, že obě dvě rozhodnutí byla vydána v době před modernizací soutěžního práva nařízením č. 1/2003, tzn. v době, kdy panoval poněkud přísnější a méně liberálnější režim posuzování splnění podmínek některé z blokových výjimek. V současné době tzv. ekonomického přístupu se např. již nevyužívá model tzv. bílých (povolených) klauzulí a soutěžitelé tak mají větší smluvní svobodu, co se týče obsahu uzavíraných dohod.¹⁵⁸

¹⁵⁵ EZRACHI, A., *EC Competition Law – An Analytical Guide to the Leading Cases*, 1.vyd. Oxford: Hart Publishing, 2008, s.58.

¹⁵⁶ Rozhodnutí SPS ve věci č. T-9/92, *Automobiles Peugeot SA and Peugeot SA v Commission* [1993] ECR II-493.

¹⁵⁷ Rozhodnutí ESD ve věci č. C-234/89, *Delimitis v Henninger Bräu*, [1991] ECR I-935.

¹⁵⁸ GOYDER. *Goyder's EC Competition Law*. 5. vyd. New York: Oxford University, 2009. s. 144.

Při posuzování případu VAG France v Magne¹⁵⁹ byla Evropskému soudnímu dvoru předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kde se francouzský soud domáhal určení, zdali mají podniky povinnost změnit svoji dohodu tak, aby vyhovovala podmínkám nové blokované výjimky – (konkrétně nařízení č. 123/85 – odvětví motorových vozidel). Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že nikoliv. Soutěžitelé nemají povinnost splňovat podmínky blokované výjimky, ale pouhou možnost. I nadále jim totiž nic nebrání v tom, aby jejich dohoda byla vyňata z kartelového zákazu ať už na základě žádosti o udělení individuální výjimky (v té době udělované), nebo na základě jiné blokované výjimky, nebo individuálním naplněním článku 85 odst. 3 Smlouvy. Záleží tak pouze na podnicích, zdali podřadí svoji dohodu pod některou z blokovaných výjimek, nebo zdali si ji sami individuálně posoudí a zdůvodní jako dohodu nezakázanou.

7.2 *Judikatura v České republice*

Jak již bylo popsáno výše, byly vyhlášky Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (Úřad) o blokovaných výjimkách zrušeny a zcela nahrazeny komunitárními blokovanými výjimkami, které se tak zcela uplatní i na řízení bez komunitárního prvku. V této oblasti lze proto rovněž vycházet z rozhodnutí Komise a Evropského soudního dvora (viz kapitola 7.1). Nicméně, v rámci České republiky se na rozhodování podílí jednak Úřad a jeho předseda a dále také, v případě, že je podána žaloba dle soudního řádu správního,¹⁶⁰ Krajský soud v Brně a Nejvyšší správní soud. Bohužel úroveň jednotnosti rozhodování není příliš vysoká.

Jedním z případů, kdy se Úřad odchýlil jak od svého předešlého právního názoru, tak názoru vysloveného Nejvyšším správním soudem bylo posuzování jednání s komunitárním prvkem jednak před a jednak po vstupu České republiky do Evropské unie. Nejprve jej Nejvyšší správní soud a Úřad posuzoval jako dva samostatné delikty,¹⁶¹ aby jej pak v jiném obdobném případě¹⁶² posoudil jako tzv. jediný pokračující delikt.

¹⁵⁹ Rozhodnutí ESD ve věci č. 10/86, VAG France SA v Établissements Magne SA [1986] ECR 4071.

¹⁶⁰ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

¹⁶¹ Rozsudek NSS sp. zn. 2 Afs 93/2008 ze dne 10. 4. 2009 (Kartel PISU); Rozhodnutí předsedy Úřadu ze dne 6.5.2009, sp. zn. R 155/2008 (České dráhy).

¹⁶² Rozhodnutí Úřadu sp. zn. S 147/2008 ze dne 23. 12. 2009 (Karlovarské minerální vody).

V oblasti zakázaných dohod je zajímavý případ Dellux,¹⁶³ který se týkal stanovování cen pro další prodej. Jak vyplývá z rozhodnutí o rozkladu: „*Vertikální dohody o přímém určení cen kupujícím pro další prodej zboží, nelze ani ve smyslu § 6 odst. 2 písm. b)*¹⁶⁴ *zákona vyjmout ze zákazu dohod, nelze použít ani vynětí ze zákazu dohod na základě blokové výjimky, a to bez ohledu na výši podílu dodavatele na relevantním trhu*“, neboť se jedná o dohody zakázané již pro svůj cíl. I nadále je ale možné, aby dohoda byla vyňata ze zákazu naplněním podmínek ustanovení § 3 odst. 4 ZOHS, ale nikoliv, aby těžila z některé blokové výjimky.

Vzhledem k tomu, že české soudy aplikují komunitární blokové výjimky a ustanovení zákona o ochraně hospodářské soutěže byla harmonizována s komunitární úpravou, lze se podle mého názoru při výkladu sporných ustanovení řídit především judikaturou Evropského soudního dvora a rozhodnutími Komise a jejími nezávaznými Pokyny a Sděleními. Počet soudních rozhodnutí v České republice týkající se blokových výjimek není příliš vysoký a vzhledem k tomu, že na soudy přešla povinnost aplikace komunitárního soutěžního práva až po vstupu České republiky do Evropské unie, nelze se nad tím ani příliš pozastavovat. Většina české judikatury se také zabývala spíše zneužíváním dominantního postavení nebo utajenými kartelovými dohodami a nikoliv např. případy odnětí blokové výjimky.

¹⁶³ Rozhodnutí předsedy ÚOHS ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. R 130/2008.

¹⁶⁴ Novelou - zákon č. 155/2009 Sb. - byl § 6 ZOHS zrušen.

Závěr

Účelem této diplomové práce bylo pochopit princip fungování blokových výjimek v praxi a jejich význam a postavení v právu hospodářské soutěže. V jednotlivých kapitolách jsou popsány jednotlivá konkrétní nařízení o blokových výjimkách a jejich nejdůležitější znaky jako jsou především kategorie vyňatých dohod a výše prahových hodnot tržních podílů.

Právo ochrany hospodářské soutěže je neustále se vyvíjející právní odvětví. Jeho hlavním cílem je nejen ochrana soutěžitelů a spotřebitelů, ale také ochrany struktury trhu a soutěžního prostředí. V poslední době lze zaznamenat určitý posun v chápání poslání soutěžního práva, kdy se do popředí dostává tzv. ekonomický přístup neboli racionálnější a liberálnější posuzování zakázaných dohod a jejich souladu s výjimkami.

Nařízení o blokových výjimkách byly z počátku přijaty za účelem odlehčení Evropské Komisi, která v důsledku nařízení č. 17 byla zavalena velkým počtem notifikací a žádostí o udělení výjimky. Dne 2. března 1965 (vydáním nařízením č. 19/65) zahájila Rada novou kapitolu ochrany hospodářské soutěže, když zmocnila Komisi k vydávání nařízení vyjímající určité kategorie dohod z obecného kartelového zákazu. Určitý přínos tento postup skutečně měl. Komisi výrazně ubyl počet podávaných žádostí, ale problém se tím zcela nevyřešil, neboť počet nevyřízených žádostí stále zůstával dosti značný. Problémy s vytížením Komise a obavy nad rozšířením Evropské unie o deset nových členských států, vedly nakonec k vydání nařízení č. 1/2003, přezdívaného modernizační nařízení.

Nařízení č. 1/2003 bylo velkým mezníkem pro soutěžní právo Evropské unie a znamenalo ukončení přežitého systému notifikací a jeho nahrazení systémem přímé aplikace soutěžních pravidel. Důsledky to mělo i pro české právní řád, neboť po vstupu České republiky do Evropské unie, se blokované výjimky Úřadu ukázaly jako nadbytečné, a proto byly jednou z novel zákona o ochraně hospodářské soutěže v roce 2005 zrušeny, resp. byla stanovena přímá aplikovatelnost komunitárních blokovaných výjimek. Ačkoliv zákon o ochraně hospodářské soutěže i nadále obsahuje zmocnění pro Úřad vydat vyhláškou vlastní blokované výjimky, nemyslím si, že se něčeho takového v budoucnu dočkáme, neboť již jednou se dualita komunitárních a českých blokovaných výjimek ukázala jako nevyhovující.

Vedoucí úlohu ve vývoji norem soutěžního práva zastává Komise, resp. její Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž (DG COMP) a Rada, která nařízením č. 1/2003 udělila pravomoc aplikovat články 101, 102 SFEU i orgánům pro hospodářskou soutěž jednotlivých členských států. Ani soudy členských států nezůstaly v tomto ohledu stranou a rovněž jsou oprávněny používat články 101 a 102 SFEU. Nicméně pokud mám hodnotit činnost českých soudů, zdá se mi, jako by byly touto nenadálou „svobodou“ mírně zaskočení a snad bude jen otázkou času, kdy se dočkáme jednotného a souladného rozhodování.

Nadále by se Komise chtěla zaměřit na některá slabší místa, jako např. na oblast vymáhání dodržování soutěžních pravidel nebo na náhradu škody za porušení takových pravidel nebo na odhalování kartelových dohod. V tomto ohledu zřejmě můžeme očekávat větší iniciativu Komise, což lze jedině vítat, neboť k čemu by nám byly normy, kdybychom nebyly schopny účinně vynucovat jejich dodržování?

Nařízení o blokových výjimkách jsou často doprovázena Pokyny Komise (Guidelines), ulehčujícími výklad některých ustanovení. Obecně nejsou právně závazná, pouze zavazují Komisi při její aplikační praxi. Nicméně pro soutěžitele znamenají nezbytnou pomůcku při posuzování jejich dohod.

Jaká bude budoucnost blokových výjimek nelze s určitostí přesně říci, ale domnívám se, že se již natolik vžily, že s nimi musíme počítat i v následujících letech. Rada/Komise tak zřejmě neopustí model bloková výjimka – pokyny a nepřistoupí na jejich úplné nevydávání. Nicméně nelze vyloučit, že postupně dojde k jejich omezení jen pro určitá odvětví, u kterých bude potřeba vydání zvláštní blokové výjimky dostatečně ospravedlnitelná sektorovou zvláštností. Naopak u jiných sektorů můžeme očekávat neobnovení výjimek a ponechání jejich osudu zcela obecným ustanovením článku 101 SFEU.

Závěrem této práce bych proto vyhodnotila blokové výjimky jako celkové přínosné pro hospodářskou soutěž. Je pravda, že některá nařízení nejsou dokonalá (např. určení tržních podílů u výjimky pro převod technologií) a jejich praktické použití může činit někdy potíže. Nicméně jejich základní funkce – ochrana struktury trhu a z toho plynoucí přínosy pro spotřebitele – by měla vyvážit jejich nedostatky. Do budoucna lze tak jen doufat, že se Komise a Rada poučí ze svých předchozích chyb a dostatečně

zhodnotí funkčnost takových režimů v praxi, abychom se nestali jen pokusnými králíky, na kterých si Evropská unie tříbí své dovednosti.

Seznam zkratek

ÚOHS – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

ZOHS – zákon o ochraně hospodářské soutěže

ObchZ – obchodní zákoník

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

EU – Evropská unie

ES – Evropská Společenství

ESD – Evropský soudní dvůr

SPS – Soud prvního stupně

ECN – European Competition Network

ECR – European Court Reports

ESVO – Evropské sdružení volného obchodu

EHP – Evropský hospodářský prostor

Seznam použité literatury a pramenů

Seznam učebnic a monografií

BELLAMY & CHILD. *European Community Law of Competition*. 6. vyd. New York: Oxford University Press, 2008

BEDNÁŘ, J. *Aplikace soutěžního práva v rozhodovací praxi. Z rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Komise a Evropského soudního dvora*. Praha: C.H.Beck, 2005

DABBAH, M. M. *EC and UK Competition law: commentary, cases, materials*. 1.vyd. Cambridge: Cambridge University Press, 2004

EZRACHI, A., *EC Competition Law – An Analytical Guide to the Leading Cases*. 1.vyd. Oxford: Hart Publishing, 2008

GOYDER a kol. *Goyder's EC Competition Law*, 5.vyd., New York: Oxford University Press, 2009

KINDL, J. *Kartelové a distribuční dohody*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009

LIEBSCHER a kol. *Handbuch der EU-Gruppenfreistellungsverordnungen*. 1.vyd. Leinen: C.H.Beck/Manz, 2003

PETR, M. a kol. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2010

MUNKOVÁ, J., KINDL, J. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009.

MUNKOVÁ, SVOBODA, KINDL. *Soutěžní právo*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006

RAUS, D. ORŠULOVÁ, A. *Kartelové dohody*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009

TICHÝ, ARNOLD, SVOBODA, ZEMÁNEK, KRÁL. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006

WHISH, R. *Competition Law*. 6. vyd. New York: Oxford University Press, 2009

Seznam článků

BECHTOLD, R. EG-Gruppenfreistellungsverordnungen – eine Zwischenbilanz, *EWS*, 2001. s. 49 - 55

BEJČEK, J., Podpora inovací a (nebo) ochrana soutěže? *Právní rozhledy*, 2006, ročník 14., č. 1, s. 2;

EHLERMANN, C. D. The Modernisation of EC Antitrust Policy: a legal and cultural revolution. *CMLR*, 2000, no. 37, s. 537-590

KINDL, J., Podnik nebo soutěžitel... záleží na tom? *Právní rozhledy*, 2006, ročník 14., č. 5

PETR M. Uplatnění soutěžního práva v oblasti telekomunikací z hlediska judikatury. *Jurisprudence*. 2006, č. 7, s. 14

RAUS, D. Zákaz dohod narušujících hospodářskou soutěž a výjimky z tohoto zákazu po poslední novele zákona o ochraně hospodářské soutěže. *Právní rozhledy*, 2009, 17. ročník, č. 16, s. 568-569

ŠEVČÍK, O. Kartely. *Duch a svět*, 1913, sv. 4

WISSMANN, T., Decentralised Enforcement of EC Competition Law and the New Policy on Cartels. *World Competition*, 2000, č. 2, s. 123.

Seznam internetových zdrojů

<http://www.compet.cz>

<http://www.eur-lex.eu>

<http://ec.europa.eu/competition/>

<http://curia.europa.eu/>

<http://www.efta.int>

Název práce v anglickém jazyce

THE PROTECTION OF COMPETITION – BLOCK EXEMPTION

Abstract

The main purpose of my thesis was to describe and analyse the system of the block exemptions. Briefly, the block exemption is a kind of exemption from the prohibition under article 101 (1) TFEU because it is supposed to fulfil the criteria of article 101 (3) TFEU. It exempts certain category of agreements, which are covered by the special regulation issued by the Council or more often by the Commission.

The paper is divided into seven chapters and the first opening chapters are dealing with more general aspects of block exemption: the function, process of issuing, non-application and the advent of block exemption where the regulation 1/2003 (Modernisation Regulation) should be of special attention. It abolished the regime of previous notification of agreements to the Commission. An introduction to the system of other exemptions from the prohibition under article 101 (1) TFEU is also described there.

The following part (chapter 4) focuses more detailed on the kinds of block exemptions, which are divided into the vertical, horizontal and sector exemptions. The former exemptions issued by the Czech Office for the Protection of Competition are no longer applicable and therefore only the block exemptions of the EU are of the concern of this paper.

Furthermore, the special competition regime of some sectors and the relations between the European Union and the European Free Trade Association are described in chapters five and six.

The last part of the thesis outlines the crucial and the most important judicial decisions of the European Court and also of the Czech courts.

The main conclusion of my thesis should concern the function of the block exemptions I believe that if we overlook some smaller imperfections of some regulations, we cannot deny the fact that the most block exemptions support the

competition and prevent the abusing of dominance. On the other hand, I have to admit that sometimes it could be difficult for the undertakings to analyse the block exemption regulation and to apply the market share threshold to its decisions, agreements or concerted practices. Therefore the Commission is trying to help them by issuing the special Notices or Guidelines explaining the application of the regulations.

I suggest that block exemption regulations should remain also in the future because it substantially eases the position of competitors by specifying the exemption under article 101 (3) TFEU. Nevertheless, we have to bear in mind that the final decision is always up to the Commission that is competent to say the last word and to decide whether to renew the block exemptions or not.

Klíčová slova

- bloková výjimka - block exemption
- dohody, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě - agreements, decisions and concerted practices
- pokyny Komise – Commission Guidelines